

FESTES DE SANT JAUME

Santanyí, 2002

Org. 82.311-ANU-Jes.

FESTES

DE

SANT JAUME

Com cada any, sant Jaume arriba puntual a la cita que té a Santanyí. Els santanyiners feim festa quan la calor estival convidava no fer cas, quan la feina torna feixosa perquè les radacions solars ens arriben molt més estint cerca l'ombra i el cos envaït per una calor que ens fa perdre la salut i l'acaronament de l'ombatal. És llavors, després de la migdiada, quan la ment se sent a plaer i els peus gosen de sortir i fer xacota amb els amics. La festa de Sant Jaume és com el treball i el s'ha fet feina, és bo, guirndes regades i faci festa.

L'Ajuntament de Santanyí fa tot el que sap per tal que les festes siguin divertides i que la diversió no estigui renyida amb el treball i el treball amb el treball de la societat. Voldríem que Santanyí fos bona per a tots els santanyiners i que tots els santanyiners fossin bons per a Santanyí. Hi ajudaran la màquina, el guio, el guio, el guio de les paperines, la serenor colrada de l'acaronament regada, l'acaronament fulgurant dels coques i les fantàstiques capelles de les modelles... És el nostre desig que siguin una dia per recordar les amistats, per tenir un record, per als absents, per demostrar l'amor envers les nostres festes, el poble i el país.

Molts d'anys i bones festes
Miquel Vidal Vidal

SANTANYÍ, 2002

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

COBERTA:

Festa il·luminada, 2000. Julien Meunié.
Col·lecció particular.

Salutació

Estimats conciutadans,

Com cada any, sant Jaume arriba puntual a la cita que té a Santanyí. Els santanyiners feim festa quan la calor estival convida a no fer res, quan la feina torna feixuga perquè les radiacions solars castiguen la pell. L'instint cerca l'ombra i el cos, envaït per una dolça son, l'horitzontalitat i l'acaronament de l'embatol. És llavors, després de la migdiada, quan la ment se sent a plaer i congria ganes de sortir i fer xacota amb els amics. La festa és tan sana i santa com el treball i, si s'ha fet feina, és bo, gairebé obligat, que es faci festa.

L'Ajuntament que presidesc fa tot el que sap per tal que les festes siguin agradables a tothom, ja que la diversió no està renyida amb cap edat, ni molt menys amb cap estrat de la societat. Voldríem que aquests dies fossin per a tots uns dies de goig, durant els quals les penes i les angoixes quedassin confinades més enllà de les golfes dels nostres pensaments. Hi ajudaran la música, el gelat, el renou albat de les paperines, la serenor colrada de l'arquitectura urbana, l'esclafit fulgurant dels coets i les fantasies espirals de les rodelles... És el nostre desig que siguin uns dies per retrobar les amistats, per tenir un record per als absents, per refermar l'amor envers les nostres famílies, el poble i el país.

Molts d'anys i bones festes
Miquel Vidal Vidal

JULIEN MEUNIÉ: SANTANYÍ, FESTA, DIAFANITAT...

Julien Meunié ha deixat la mar, la mar gran, tan blava, amb l'onada amb cresta. Ha deixat el camp perquè les roselles tan vermelles es calcinaren. Ha deixat els ametlers de florescència tan blanca a la vora dels ametlers negres, morts de set, amb la fruita vella a l'arbre. Julien Meunié, sempre el contrast...

I Julien des Llombards vingué a Santanyí, a la plaça major i a la plaça desèrtica. Unes poques persones pugen els graons de l'escalera de l'església... L'església, Julien ha captat una percepció personalíssima de l'església de sant Andreu.

Era un dia de festa, amb festa de tanta diafanitat. Julien ha creat i recreat la seva església i era un dia de festa, i tanta era la claredat que tornava quasi albina la pedra, la pedra històrica. Sembla com si un terbolí hagués regolfat dins la llum, manifestada amb papers d'arròs, altres papers i les transparències, tantes transparències, amb la suavitat de la tècnica, la seguretat del llapis, companys de la perspectiva, ben bé imaginada, de l'antic carrer de les filoses i aquell altre, a l'obaga-solana de l'espata del Roser. I l'església roman aïllada, sense temps, amb les festejadisses palmeres amb palmells de seda verda de la camisa de folgança de Julien i, a la plaça, resten roses de sedalina, capol de processó...

I el dia de festa esdevindrà més festa.

- No sabes, tú, Miguel... No sabes...

No, aquell matí d'octubre no ens acomiadarem, i ens acomiadarem, a la Porta Murada.

Les parpelles encerclen la mirada per millor contemplar. Les fal·lies ofereixen la seva cançó a capella.

Julien Meunié ens legitimà: SANTANYÍ, embolcallada de festa i de diafanitat.

Miquel Pons

Cala Figuera (Santanyí). Sant Jaume 2002
i del centenari de la Sala Nova

EL RETORN DELS PERDEDORS DE LES GUERRES DE CUBA I FILIPINES (II)

(1895-1898)

Miquel Pons

El primer sant Jaume del segle XXI (2001) em vaig apropar al funest garrejar entre Espanya i les colònies d'Ultramar, amb el segar arran del que havia estat una prevenda més enllà del *non plus ultra* d'aquell imperi vastíssim, munió d'esforços, que alguns historiadors han opinat que més hagués convingut encaminar els afanys vers Europa, no tan llunyana. Lentament, o no tan lentament, es cruïren les terres, els vaixells, infinitat d'homes que pagaren el delma de la mort i l'enterrament o un clot d'un terreny humilitat de sang o el trau de la mar, quan havia nascut l'esperança de tocar la baula a casa. Sense avançar com fou la vergonya final, encara he de tornar enrere, al 1895, amb algunes anotacions anteriors en el temps. No puc deixar en el silenci, un paràgraf de Miguel de Unamuno: "Vino el derrumbe de nuestros ensueños históricos, vino lo de Santiago de Cuba y lo de Cavite y vino el tratado de París, i en medio del estupor, o más bien de la estupidez general, nosotros, los que dicen del 98, nos tocamos, sentimos el alma, descubrimos que teníamos un yo y nos pusimos a admirarlo". (1)

Al primer article (del 2001), a manera de peristil, vaig dedicar especialment atenció als preàmbuls de l'hostilitat entre Espanya, --ja emancipades altres nacions hispanoamericanes, com Mèxic (Espanya el 1836 reconeix la independència de Mèxic amb un tractat de pau i amistat), Argentina, Xile, Perú (el 1819, uns vaixells espanyols es dirigeixen a El Callao, per apagar les ànsies independentistes). Les darreres branques del vigorós llorer imperial, Cuba, Filipines, Puerto Rico, amb la intervenció rendible de l'agegantada Nordamèrica.

am
santanyi
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

*Espasa de les guerres
d'Ultramar, que procedent
d'un soldat de Santanyí,
es conserva a Can Marge
(ses Salines). Cada any la
porta la Sibil·la de
Matines*

La curolla de girar papers vells ha fet positiva alguna troballa no esmentada i altres que es poden ampliar amb relació al període de 1895, amb detalls precedents a la data.

1838. Després de tres dies de lluites enconades, les Corts Espanyoles determinen negociar el reconeixement dels nous estats de l'Amèrica espanyola. (2)

Al vaixell "Lulio", dotat amb un mascaró de proa, un talla de Ramon Llull, de Ricard Anckermann, el 1891, embarcaren un considerable nombre de soldats mallorquins llicenciats de l'exèrcit de Cuba. (3)

1895. A Nova York, el poeta i prosista José Martí, de naixença cubana, comença la publicació del periòdic *Patria*, ben a les clares per encendre el foc de la brega contra Espanya. (4)

El 1998 fou publicada l'obra *Diarios* de José Martí, amb pròleg de Guillermo Infante, que escriu "La última entrada (del diario) es del 17 de mayo, dos días antes de que Martín se hace matar". I el crític Joaquín Marco afegeix: "su sacrificio voluntario había sido, pues, no tanto una acción casual, sino un verdadero suicidio teñido de connotaciones míticas". (5)

Hi ha un poc de desconcert a l'entorn de José Matín. Suïcidí? Perit al combat de Dos Ríos, el 1895. Companys d'Antonio Maceo i Máximo Gómez. Pertany a la llegenda oriunda de Cuba, que diu com li manaren atravesar la línia de combat enemiga vestit de negre i muntat a cavall blanc, i el brescaren de bales. De José Martí, poeta, són els següents *Versos sencillos*:

*Con los pobres de la tierra
quiero yo mi suerte echar,
el arroyo de la tierra
me complace más que el mar.*

1880. El Congrés de Diputats d'Espanya vota l'aboliment de l'esclavatge a Cuba. (6) El Senat dels Estats Units ja l'havia votada el 1862 a tots els territoris de la Unió (7). El 1886 Espanya l'aboleix íntegrament.

1868. El patriota Carlos Manuel de Céspedes, amb 150 homes mal armats i 200 esclaus de la seva propietat Yara proclama la independència de Cuba. (8)

1854. Al *Manifiesto* de Ostende, els representants d'Estats Units valoren que Cuba és tan imprescindible com cadascun dels membres actuals.

1878. El general Arsenio Martínez Campos guanya una victòria i es firma la paz de Zanjón, concedint alguns privilegis als insurrectes.

Les notícies més urgents procedeixen de Madrid, ara asseguren que els cubans es van desanimant i el dur Máximo Gómez ha dictat ordres severes per castigar els desertors i els covards. (9)

Hi havia una manera d'escapolir-se d'anar a fer la guerra a colònies i era pagant un estoc de diners per comprar un altre jove, més pobre, però ansiós de fer la guerra. La família de Jeroni Llambías i Vidal, santanyiner, del carrer de sa Lluna, pagà 300 duros. Un altre cas és de l'eivissenc-caladorer, Josep Costa i Ferrer, que abonaren la mateixa suma de duros. Es confirma que dins la proximitat de temps embarcaren en direcció a Cuba 6.000 homes i 1.000 d'infanteria de Marina amb la finalitat d'amortir la rebel·lió. (10)

Els rebels cubans, una vegada i una altra, són anorreats, la qual cosa fa pensar als periodistes que els ianquis no s'immisaran en els afers de Cuba. (11)

El general Martínez Campos mana que s'embarquin cap a Cuba 4 batallons dels que guarneixen Puerto Rico i els reforços es desplaçaren el 2 de maig. (12). El mateix Martínez Campos el 1895 ha autoritzat un nou batalló de voluntaris integrat per comerciants i banquers de l'Havana. La seva missió és estar a disposició dels serveis de la capital, que actuaran com a substituïts si hi ha necessitat de sortir al camp. De l'Havana notifiquen que Martínez Campos, amb un ferrocarril extraordinari ha partit cap a Colom i que les tropes de Máximo Gómez i Antonio Maceo s'han enfrontat a la columna del general Navarro amb unes lluites poc enrevessades (13).

Amb sentiment per a uns i indiferència per als altres, Espanya s'anava escolant. A les llunyanes i costoses guerres d'Ultramar, any rere any, s'anava apropant l'hora, la definitiva, "La darrera mata", es pot llegir a un rellotge de sol. No he acabat de perfilar el 1895 total i estic a l'espera de localitzar més fets bèl·lics, de traïdoria..., de mort, amb una paraula.

Un cec, qualsevol cec, a un cantó de plaça o de mercat o als carrers dels pobles o a les fires oferia els romanços, tot un ventall d'infortunis que laceraven la debilitada Espanya. Si Espanya no tengués bastança amb les cruentes col·lisions a Cuba i a Filipines –la faula, que passa de pares a fills, fa memòria que l'arcàngel Miquel era el propiciador de les Filipines davant Déu–, no hi ha assossec ni en la terra aliena ni en la terra mare. I a la mar, un malastre, continuació de tants d'enfonsaments que s'acaramullen en la història de la marineria imperial d'un sempre esdevingut hàbitud, amb tornes al segle XX.

Entre el meu material, amb destí a una tesi doctoral avortada, *Segle XIX a Mallorca posat en cançons*, serv la primera part de *Naufregio del Vapor Reina Regente y guerra de la isla de Cuba* (14) i *Naufregio del vapor Reina Regente*, un full sol i sense data ni peu d'impremta. A un altre concernent *Reina Regente*, es fa esment de la guerra de Cuba:

*No teníamos bastante
con la guerra de la Habana
que otra gran calamidad
nos trajo el rifeño á España...*

I també:

*En los campos de la Habana
pelean nuestros soldados
con esa raza maldita
que de España son tiranos.
Por medio de las maniguas
se defienden con valor
con esos separatistas
que deshonran la nación.*

(...)

*Mucha sangre ha de costar
esa guerra de la Habana
por quererse separar
de nuestra querida España.*

El *Reina Regente* es féu a la mar de Cadis el 9 de març de 1895:

*En el día 10 de marzo
se perdió el Reina Regente,
doce millas de aceiteras,
a las nueve de la noche.*

De moment, no puc confirmar si el *Reina Regente* havia portat soldats a Cuba.

No hi ha cap dubtança que entre aquests homes joves, amb l'auguri incert entre la vida i la mort, hi havia incorporats a files una quantitativa remesa d'al·lots joves del nostre terme. El 2001, un servidor, apuntava que tenia esbrinada la mala petja viscuda per 5 soldats del padró de Santanyí. Amb fites netes i clares vaig comportar-ne, sols dos: Nadal Burguera i Vidal i Josep Sbert i Rigo. A la publicació "Festes de Sant Jaume, Santanyí 2001", vaig dedicar un documentat i gràfic apartat al lluitador a Filipines, Josep Sbert i Rigo, nascut a can Felip, de s'Alqueria Blanca, el 10-XII-1875. Quan semblava que estava recopilat tot, la sort m'ha acompanyat i he pogut tenir a les mans dues copinyes de

nacre, guardades gelosament per la seva germana Catalina, i són portadores de les següents inscripcions incises: "Recuerdo á mis queridos Padres. Vuestro hijo José Sbert y Rigo - Joló 7-XII-96" i "Recuerdo á mis Padre, vuestro hijo José Sbert y Rigo - Joló 7-XII-96"

El 2002 complet la nòmina amb els altres tres, a l'espera d'arrodonir la participació en les guerres d'Ultramar dels nostres avantpassats, als que no tornaren, als que tornaren malalts, als que tornaren amb aparent bona salut i els que moriren, segons els documents dels arxius locals, a la flor de l'ésser, com a corolari dels estralls de les guerres, *El retorn de perdedors...*

RAFEL VILA I CÀNAVES

L'1 de març de 1875, a Santanyí, va néixer un nadó, de nom Rafel, fill de Miquel i de Sebastiana. Subscriu la nota del baptisme el Rector Sebastià Cerdà, prev. (15)

"Como cura propio de la parroquia de San Andrés de la villa de Santañy, provincia de las Baleares, Obispado de Mallorca certifico: que tengo a la vista una certificación expedida con fecha doce de Octubre de este año en Cabazar, isla de Cuba, per D. José García Rodríguez, capellán del Bón. De San Quintín Peninsular, número siete y legalizada por Don Florencio González Valdés, Comandante Mayor y Jefe representante del mismo, de la que consta que Rafael Vila i Cánaves, natural de ésta, soldado de la octava compañía, de dicho batallón, soltero, falleció el diecinueve de Septiembre del corriente año en el Hospital Militar de San Ambrosio de la Habana a consecuencia de fiebre amarilla, siendo de edad de veintidós años, seis meses y dieciocho días, habiendo recibido los Santos Sacramentos y no constando que otorgara testamento. Y para que conste, lo firmo en Santanyí, á catorce de Diciembre de mil ochocientos noventa y siete. Mateo Llobera. Pro. Rtor." (16)

ANTONI VIDAL I VIDAL

Entre els soldats desafortunats, sens dubte, he d'anomenar un santayiner, Antoni Vidal i Vidal, que no va poder gaudir de tornar a casa. Segons les notícies de *La Almudaina*, en el viatge de Filipines a Barcelona, amb el vaixell "Isla de Mindanao" morí

a alta mar. (17) Antoni Vidal i Vidal, fill d'Antoni i Francisca, jornalers, va néixer el 4 de març de 1875. La nota del batiament coincideix amb la de la naixença i la certifica el vicari mossèn Agustí Muntaner. (18) No en tenc més informació que la notícia de tanta esgarripança.

L'amo en Joan Ferrer i Vidal, de Can Sales, que lluità a Filipines

JOAN FERRER I VIDAL

He parlat amb el seu fill Jaume Ferrer i Vidal, en Jaume Sales, del carrer des Rafalet, que recorda, fil per randa, tot el que el seu pare, Joan Ferrer i Vidal, un dels lluitadors i vençuts de Filipines, els repetia sovint. La feliç memòria d'en Jaume fa que reviscoli l'història del seu pare. Vet ací una mostra. Joan Ferrer embarcà amb el vaixell San Ignacio de Loyola, que ja era molt vell. La travessia durà uns trenta dies. D'anada, passaren per les Canàries, però, de tornada, pogueren estalviar dies aprofitant el canal de Suez. Joan Ferrer va caure malalt i l'hospitalitzaren i entre els que anaren a veure'l en Pep Sbert, en Pep Felip, que havia nascut a s'Alqueria Blanca. També en Damià Barceló i Rigo, de can Bet, de s'Alqueria Blanca.

– M'han dit que hi havia un santanyiner a l'hospital i he vingut a veure't.

– Jo no et conec.

– Jo som de can Bet, de s'Alqueria Blanca.

Llavors les distàncies eren llunyanes i ni els del mateix terme es coneixien.

A Joan Ferrer el donaren de baixa i tornà cap a Mallorca, a Santanyí.

Devia estar molt malaltet. L'amo en Joan Burguera, l'amo en Joan Béu, el va veure al cap d'amunt des carrer des Rafalet i li va venir molt de nou trobar-lo tan prim i groc.

– O, i això és en Joan Sales? Trob que no en farà pus de feina.

L'amo en Joan Béu s'equivocà perquè mon pare, tan malalt com va venir, va viure fins als noranta anys.

Jaume té present les paraules de son pare, que es lamentava de la manca d'aigua i de la set que patien. Els soldats havien de caminar molt. Els oferien un tassó d'aigua.

Un vaso de agua! Medoli (en tagal). Volien dir que fessin via a anar-se'n.

En Jaume té molta de memòria i encara repeteix els primers números en tagal, que li mostrà son pare. Es passa moltes d'hores llegint i escrivint a foravila, a la tranquil·litat del torrent de Son Mòjer. Potser que allí hi tengui la figuera de l'empuretat i la del cordovès, ja rares.

El major de tropa els va dir :

– Allí está el agua. Si la ganáis será vuestra.

Els soldats atacaren i es feren amb l'aigua per apagar la set. En Jaume recorda un seguit de cançons que sabia de son pare, "que s'incorporà a Cuerpo de Ingenieros, núm. 1, el 21 de març, diumenge del Ram". Per deixar constància d'aquelles cançons, vives a la membrança d'en Jaume, n'hi insertaré una referent al moll de Ciutat, a l'hora d'embarcar envers Filipines. És un himne patriòtic:

*Al grito de viva España
que de los muros de esta ciudad
se han visto marchar
cincuenta mil hombres para Manila.
¿Cuántos volverán? Sólo Dios lo sabe.
¿Cuántos morirán en aquella tierra tan infame?
No lloreis por nosotros, decían,
madre del alma,
que vamos a defender
nuestra preciosa honra
de nuestra España
si los insurrectos nos matan después,
el grito de viva España se oyó cantar.*

I ens podríem allargar perquè la contarella de Jaume Ferrer dóna per molt més, com dels seus escrits, tant en castellà com en mallorquí, dedicats a la seva enyorada esposa Margalida.

Joan Ferrer i Vidal va néixer el 9 de juliol de 1875, fill de Joan i de Maria. Fou batiat el mateix dia de venir al món per mossèn Cosme Burguera, prevere i vicari. (20)

La Almudaina comunica la vinguda de Joan Ferrer. L'Aurora també anuncia que ve per malalt procedent de la lluita a Filipines. (21)

El cel d'estiu s'encén abans d'arribar a Santa Margalida. Sant Jaume es presentarà vestit de festa, la seva-nostra festa i pot ser li sia desueta la vila de Santanyí, amb tantes innovacions, amb tants de rètols amb una llengua, pens que no la hi va infondre l'Esperit Sant transmudat en coloms. Si acudeix amb el cavall blanc no el podrà abeurar, encara, al pou moresc, ell que era "matamoros". La festa de Sant Jaume, bescantada pel calendari nacional-democràtic és i serà la nostra festa que es perllonga al llarg dels segles.

(continuarà)

Cala Figuera (Santanyí), 3 de juliol de 2002

A la flagrant guerra entre els Estats Units (Goliat) i Espanya (David), l'armada ianqui canoneja Santiago de Cuba.

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

NOTES

- (1) *En torno al casticismo*, 1895
- (2) *La Almudaina*, 3-12-1836
- (3) *La Almudaina*, 12-4-1891
- (4) *La Almudaina*, 14-3-1892
- (5) *ABC literario*, 30-1-1998
- (6) *La Almudaina*, 19-1-2001
- (7) *La Almudaina*, 10-6-1862
- (8) *La Almudaina*, 10-10-1868
- (9) *La Almudaina*, 20-11-1895
- (10) *La Almudaina*, 28-03-1895
- (11) *La Almudaina*, 16-04-1895
- (12) *La Almudaina*, 29-04-1895
- (13) *La Almudaina*, 13-12-1895
- (14) B. Fábregas. Mahón
- (15) *Llibres sacramentals*, APS. "Nacimientos 1888-1909, 37-81"
- (16) *Llibres sacramentals*, APS. "Defunciones de adultos 1871-1887, 32-154"
- (17) *La Almudaina*
- (18) *Llibres sacramentals*, APS. "Nacimientos 1888-1909, 37-81"
- (19) *La Almudaina*, 20-II-1898
- (20) *Llibres sacramentals*, APS. "Nacimientos 1888-1909, 163-70"
- (21) *La Almudaina* dona notícies de Joan Ferrer, 22-VIII-1897, i *La Aurora* es refereix a la seva lluita a Filipines i la tornada per malalt.

El meu record és per al seu fill Jaume Ferrer, en Jaume Sales, que amb tanta amabilitat em féu viure la vida de son pare, pocs dies després de morir, l'agost del 2001.

1982

DIARI HISTORICOSENTIMENTAL D'UN ANY DECISIU

Andreu Server-Mas

*A en Guimet, el meu filloll,
aquest bocí de memòria nostra,
que un dia també serà seva*

EL MÓN

NICARAGUA. REVOLUCIÓ SANDINISTA (gener)

El president nordamericà **Ronald Reagan** talla d'arrel l'ajut econòmic que el seu Govern proporcionava al país centreamericà, en veure una relació entre el **Frente Sandinista de Liberación Nacional (FSLN)** i la guerrilla salvadorenca. La situació s'agreuja quan els **EUA** guien la **Contra**, la lluita contrarrevolucionària, des d'**Hondures**.

IRAN. L'AYATOLLAH KHOMEYNI RADICALITZA L'INTEGRISME ISLÀMIC (gener)

Com a cap religiós màxim del país reprimeix les diverses minories nacionals i tota reminiscència que recordi el règim de l'exiliat xa **Reza Palevi**, que havia rebut el suport dels **EUA**. Aquesta posició comporta l'aïllament internacional. El seu veí, l'**Iraq** de **Saddam Hussein** l'ataca per reivindicar la qüestió fronterera pactada amb el xa.

GUERRA DE LAS MALVINAS (maig)

Després d'un període de gairebé dos mesos de conflicte bèl·lic, agreujat pels rigors del clima oceànic, **Margaret Thatcher**, la *dama de ferro*, assoleix la rendició argentina i novament la sobi-

rania de les illes. El suport del EUA i de la majoria dels estats europeus fou decisiu per a l'èxit de l'arriscada empresa.

OCUPACIÓ DEL LÍBAN (juny)

El ministre de defensa israelià **Ariel Sharon** organitza l'ocupació de les terres libaneses i es mostra impassiu davant les matances dels camps palestins de **Beirut**. Així, l'**Autoritat per a l'Alliberament de Palestina -OAP-** s'ha de retirar del país i es veu obligada a refugiar-se en diferents països àrabs.

PRELATURA DE L'OPUS DEI I ESCÀNDOL DE LA BANCA VATICANA (agost)

Paloma Gómez Borrero, corresponsal de TVE a Roma, informa al telediar de les tres que la institució fundada per monsenyor **Escrivá de Balaguer** ha aconseguit la prelatura personal que tant havia sol·licitat. **José María Álvarez del Portillo** és el seu nou prelat davant el **Suprem Pontífex** i màxim responsable dels seu propi clergat i de tots els laics que formen l'obra.

Per altre costat, cada dia són més les notícies que posen al descobert la responsabilitat del cardenal **Marcinkus** en operacions fraudulentament dels diners del Vaticà. En aquest afer ha sortit a la llum un altre nom, el del laic **Calvi**.

UNIÓ SOVIÈTICA. MOR LEONID BREZNEV (novembre)

Amb la mort de l'incombustible president i la seva substitució al capdavant del Comitè Central del partit comunista per **Jury Andropov** sembla que el camí cap a la *perestrojka* es fa planer. Les primeres passes per suprimir la corrupció i les reformes dins l'estancada economia soviètica semblen donades.

POLÒNIA. WALESA EN LLIBERTAT (novembre)

El popular líder del sindicat **Solidaritat** ha sortit de la presó, on el va portar la seva activitat en favor dels treballadors de les drassanes de **Gdansk** i la seva oposició a l'atroç règim comunista del general **Jaruzelski**.

EL PAÍS

TODO EL MUNDO AL SUELO (abril)

Comença el judici per l'intent de cop d'estat del febrer de 1981. El president **Calvo-Sotelo** sembla encara incapaç de moure un dit i

el seu habitual hieratisme es fa més palès cada cop que surt per televisió. És innegable que els successos d'aquell horabaixa de febrer a **Las Cortes** l'han paralitzat per sempre més. I tot per culpa del caprici d'aquell guardiaciviletxo, **Antonio Tejero Molina**, i del seus acòlits, que poc els va faltar per fer de la sessió d'investidura del president d'Espanya un *haceldama* ple de màrtirs. *Es veu que el dimissionari Suárez se la veia venir*, em diu el meu padrí. Qui tenia, però, els ulls clucs i sadolls de poder era la **UCD**, el seu partit. I com a exemple els de **Landelino Lavilla**, actual president de **Las Cortes** i postulat a la direcció del partit centriste, escrutadors com el d'una llampuga. En qualsevol cas bravo pel general **Gutiérrez Mellado**, vicepresident de **Suárez**, l'únic que es va mantenir dempeus malgrat l'embranchida del pistoler del tricòrn. I pel **Rei**, qui vestit de capità general de les forces armades va restablir la normalitat en un solemne discurs emès per la televisió. *Quina nit la d'aquell dia?* I si no que ho preguntin a **Felipe González**, **Santiago Carrillo** o al mateix **Roca i Junyent**.

MARADONA FITXA PEL BARÇA (juny)

Diego Armando Maradona, figura del futbol argentí, de només vint-i-dos anys, i peça cobejada pels grans clubs mundials ha estampat la seva signatura pel club blaugrana en un contracte realment astronòmic, que el lligarà per a les properes sis temporades. Les xifres són de vertigen: mil milions de pessetes a repartir entre **Boca Juniors**, el seu club, i **Argentinos Juniors**, club que conserva part dels drets federatius. Per la seva banda, el jugador cobrarà quaranta milions per temporada, a més de quasi cinc-cents milions al llarg dels sis anys per drets d'imatge. Qui en dona més?

ESPAÑA '82. MUNDIAL DE FUTBOL (juliol)

Ni en **Naranjito**, la mascota amb denominació d'origen; ni l'espectacular **Colom de la Pau de Picasso** a la inauguració al Camp Nou; ni tan sols els **Arconada**, **Camacho**, **Juanito**, els protagonistes de la *furia*, foren capaços de rompre la maledicció i passar de la lligueta de la segona fase de la competició. Sens dubte, la imatge del campionat va ser la llotja del **Santiago Bernabéu** el dia de la final: **Sandro Pertini**, president italià, cele-

brant la victòria, abraçat efusivament al rei **Juan Carlos** davant l'esguard del president alemany **Helmut Schmit** i del nostre **Calvo-Sotelo**. La **Itàlia** del gran **Rossi** va vèncer l'**Alemanya** de **Rumenige** per tres gols a un.

JOAN PAU SEGON FA UNA VISITA OFICIALISTA A ESPANYA (octubre)

Per què el Papa no anà a Bilbao? Per què no el deixaren romandre a Barcelona? Per què sols li donaren dotze hores per a tota Catalunya? A Toledo, sí, clar li deixaren anar Molt bé la visita. Mes, ha tingut un no petit caràcter castellanista, madridista, centralista. S'intentava humiliar els catalans? No ho crec (Diari-47 / 1982 - Jaume Serra).

EL PSOE GUANYA PER MAJORIA ABSOLUTA LES TERCERES ELECCIONS DEMOCRÀTIQUES (octubre)

Amb a penes quaranta anys **Felipe González Márquez** es converteix en el nou president de la jove democràcia, després d'imposar-se amb rotunditat el partit que des de 1977 havia governat el país, la **Unión de Centro Democrático -UCD-**. **Adolfo Suárez**, el seu líder, havia certificat el daltabaix del partit en presentar-se a les eleccions sota unes noves sigles, el **CDS -Centro Democrático Social-**, amb aspiracions de ser una frontissa per a la nova governabilitat, fet que no va reeixir. Les promeses dels socialistes són engrescadores: tancar la transició democràtica, segellar l'ingrés d'**Espanya** a la **Comunitat Econòmica Europea** i sortir del seu braç militar, l'**OTAN**.

LLEIDA I ANDORRA (novembre)

El recompte dels danys causats per les inundacions és alarmant: desenes de morts i inquantificables perjudicis al camp i a l'habitatge.

EL POBLE

POLÍTICA

'SÍ' A LA INICIATIVA AUTONÒMICA (gener)

El 'sí' donat l'estiu anterior pel **Consistori** suposa que el nostre municipi dona carta blanca a la tramitació parlamentària que ara s'inicia en el **Consell General Interinsular**, que presideix

Jeroni Albertí d'UCD, segons la qual la **Comunitat de les Illes Balears** tendrà el seu **Estatut d'Autonomia** contemplat a l'article 143 de la **Constitució**, o de *via lenta*.

VAGA DE FAM I SILENCI (gener)

El rector de la parròquia, **Jaume Serra**, s'està des de les nou del matí fins a les onze del vespre del divendres dia vuit assegut davant el Portal Major de l'Església darrera una cartolina on hi ha apuntat: **'PER LA PAU I LA VERTADERA LLIBERTAT, A POLÒNIA, SALVADOR I A TOT EL MÓN'**. Una hora o dues abans de la missa del vespre, arribaren a ser catorze o quinze amb un pic, conta el capellà.

DARRER MANDAT DE L'ACTUAL AJUNTAMENT (gener)

El **Govern Municipal** sortit de les primeres eleccions democràtiques després del franquisme enfila el seu darrer any de mandat. Els nostres representants municipals són: **Cosme Adrover Obrador (UCD)**, batle; **Miguel Rigo Rigo (UCD)**, tinent de batle depositari i regidor de **Govern, Ensenyament i Esports**; **Mateo Cánaves Barceló (UCD)**, regidor d'**Obres i Urbanisme**; **Salvador Escalas Vidal (UCD)**, regidor de **Turisme i Relacions Públiques**; **Antonio Vidal Burguera (UCD)**, regidor de **Règim Interior, Reclutament i Ajuda Familiar**; **Miguel Vicens Vidal (UCD)**, regidor d'**Agricultura**; **José Binimelis Garí (UCD)**; **Francisco Llabrés Riera (UCD)** i **Silvestre Vicens Mas (UCD)**; **Damián Vidal Vidal (PSOE)**, regidor de **Sanitat, Beneficència i Música**; **Bartolomé Cánaves Sitjar (PSOE)**; **Juan Monserrat Lladó (Independents)**, regidor de **Cultura** i **Tomás Miquel Bonet (Independents)**.

115 MILIONS DE PRESSUPOST (gener)

Les principals despeses previstes dels cent-quinze milions del pressupost ordinari aprovat per l'**Ajuntament** estaran repartides en :

55 milions per a la compra de bens corrents i de servei.

25 milions per a l'ampliació del **Cementeri**, que anirà a càrrec del constructor **Bernardo Picó Torres**.

15 milions per a la nova **Casa de Cultura**, que anirà a càrrec del constructor **Bartolomé Vidal Adrover**.

10 milions per a l'execució del **Camp de Futbol**, que anirà a càrrec del constructor **José Prohens Batle**.

4 milions per a la constucció de la **Piscina Municipal**, ubicada als 23.000 m2 adquirits a set propietaris per valor de set milions i mig de pessetes, a càrrec de **Miguel Coll Escalas**.

El pressupost de les festes d'enguany ascendeix a quasi quatre milions de pessetes.

CRISI EN EL SECTOR DE LA CONSTRUCCIÓ (juliol)

Mateo Cánaves, regidor d'obres i urbanisme i vocal del **Comitè Executiu de la Patronal de la Construcció**, ha manifestat a **Diario de Mallorca** la preocupació de tot el sector davant l'escassa demanda de contractació. Apunta com a causes d'aquesta situació la manca al nostre municipi de *un plan urbanístico o unas normas subsidiarias que regularicen el suelo urbano. También el intrusismo incontrolado y una falta de control del seguro de desempleo. Afegeix, las obras que en estos momentos está realizando nuestro Ayuntamiento son un respiro, un balón de oxígeno, ya que todas las realizan empresas de nuestro término.*

L'ADVOCAT BARTOMEU SITJAR FUNDA EL PDL (juliol)

L'advocat santanyiner és un dels principals promotors del **Partit Demòcrata Liberal** que aquest mes es constituirà en junta gestora a **Palma**. *El PDL puede jugar un papel de importancia en las elecciones generales y autonómicas. Mallorca es mucho más liberal que socialista. Hay que estructurar una mayoría liberal en la que se encuadre la UCD de Jerónimo Albertí y nosotros, ha declarat a Diario de Mallorca.*

L'ARC DE S'ABEURADOR AL POLIESPORTIU (juliol)

Després de ser desmuntat i numerat, l'arc procedent de les dependències interiors de **S'Abeurador** s'ha reconstruït i instal·lat a l'entrada del **Camp Municipal d'Esports** para conservar su valor arquitectónico antiguo, segons s'explica al Programa de Festes.

ARIAS SALGADO REFLEXIONA A CALA D'OR (agost)

L'exministre d'**Administració Territorial** amb la **UCD** diu a la premsa que *a mi no me preocupan los escaños que puedan sacar los socialistas sino que la opción centrista, absolutamente imprescindible para la consolidación de las instituciones democráticas, desaparezca como tal.*

RODRÍGUEZ MIRANDA A SANTANYÍ (octubre)

El ministre de treball de la **UCD** ha visitat aquests dies **Santanyí**.

RESULTATS IGUALATS A LES ELECCIONS GENERALS DE DIA 21 (octubre)

Després d'una campanya electoral plena d'expectació i curiositat, els resultats que s'han donat al nostre municipi no reflecteixen la tendència de l'Estat, on el **PSOE** de **Felipe González** assoleix la majoria absoluta. Aquí els partits de centre-dreta se situen amb clar avantatge -**UCD**, 1294 vots; **AP**, 1165 vots- per davant el **PSOE**, 1089 vots. Per la seva banda, el **PSM** obté 41 vots i el **PCE**, 23.

UN NOU PARTIT, UNIÓ MALLORQUINA (desembre)

L'exregidor d'**UCD**, **Salvador Escalas**, és l'impulsor a **Santanyí** del nou partit polític. Mitjançant una carta adreçada als santanyiners es convida a la presentació i s'avança que el nou líder serà l'influent, també exucedista, **Jerónimo Albertí**. Segons que es llegeix, l'objectiu és *unir a todos aquellos que como él no quisieron someterse a la dictadura de UCD-Madrid, ni de cualquier otro partido centralista.*

EL CGI CONTRA L'ACORD D'URBANITZAR MONDRAGÓ (desembre)

En la sessió plenària de dia vint es va aprovar per majoria interposar recurs de reposició contra el Reial Decret del Consell de Ministres que declara **Centre d'Interés Turístico Nacional** (CIT) l'àrea natural de **Mondragó** perquè s'entén que conculca greument la legalitat vigent. La rapidesa en què el Govern de la **UCD**, en funcions, va donar llum verda a la urbanització, així com l'aprovació per l'**Ajuntament** com a punt d'urgència, sense

figurar a l'ordre del dia de la darrera plenària, ha causat una gran polèmica. Un allau de cartes s'ha publicat aquestes dies a la premsa en desacord amb el projecte i també mostrant la disconformitat amb els suposats llocs de feina que l'empresa reportaria per al poble, perquè s'afirma *al poble no li manquen llocs de feina*. El darrer rumor de què s'han fet ressò els diaris són les contrapartides que l'empresa alemanya promotora **Mondragó S.A.** ha ofert: la il·luminació del camp de futbol i subvencions electorals. Ara, la pilota és al terrat del nou govern del **PSOE**.

SOCIETAT

Moren a l'edat de vuitanta-un i vuitanta-dos anys cadascun els que foren batles de Santanyí **JUAN LLADÓ FERRANDO** -1936 fins 1940- i **GABRIEL ADROVER VERGER** -1953 fins 1972- (**gener i desembre, respectivament**).

Des de fa quatre mesos **MIQUEL BARCELÓ I VIDAL** és el nou director de l'Escola Pública. El col·legi **Bisbe Verger** és dirigit per **GASPAR MONSERRAT**, rector de **S'Alqueria**, i **MARGALIDA FEMENIES**, superiora de les monges franciscanes (**gener**).

MANUEL VÁZQUEZ GESTO compleix dotze anys com a metge titular del poble (**gener**).

El càrrec de bibliotecària amb caràcter d'interinitat és per a **MARIA LUZ ADROVER** (**febrer**).

CONFIRMACIÓ

El bisbe **Teodor Úbeda** administra el sagrament de la confirmació a trenta-quatre jovenets i trenta-sis jovenetes a la Parròquia Major. Després, refresc a la Rectoria (**març**).

L'Ajuntament en ple acorda el nomenament de l'apotecari i escriptor **BERNAT VIDAL I TOMÀS**, Fill Il·lustre de la Vila (**març**).

Enguany, el Divendres Sant, han fet **EL DAVALLAMENT BLAI PONS COVES, LLORENÇ CÀNAVES ROCA I MIQUEL VIDAL VIDAL** (**abril**).

S'han casat, als vint-i-un anys, **JAUME PONS FULLANA**, pintor, i **MARIA ESTHER MAYOL TRAPERO**. També **JOAN MIQUEL ESCALES VIDAL**, de vint-i-nou anys i professor

matemàtiques, i **JOANA MARIA OLIVER COLL**, de vint-i-un anys (**juny / juliol**).

Qui ha estat notari de Santanyí al llarg dels darrers vint-i-cinc anys, **SALVADOR BALLE I OLIVER**, s'ha traslladat a **Palma**. El substitueix **VÍCTOR ALONSO-CUEVILLAS SEYROL** (**juliol**).

En Guiem de sa Cova

El **BAR SA COVA** registra un genter mai vist per les festes de Sant Jaume. Aquesta circumstància ha fet que en **GUIEM** hagi hagut de llogar dotzenes de taules i cadires a Can Pomaret de **Campos**. La plantilla de cambrers ha augmentat aquests dies i ara ha quedat així: en **Paulino**, cambrer de sempre; en **Tòfol Garrit**, en **Cosme des Llobards**, na **Francisca** i en **Joan Polla**, na **Francisca Santa** i na **Maria**, neboda. Els preus no han pujat amb les festes: un cafè val vint-i-cinc pessetes, un conyac, quaranta-cinc i un refresc no arriba a les quaranta (**juliol**).

MATEU ESCALES ESCALES, santanyiner i coronell d'infanteria, rep de mans de SM el Rei la medalla del Mèrit Militar (**agost**).

El **REI JUAN CARLOS**, acompanyat de familiars, amb el iot Fortuna, pernocta el dia catorze a **Portopetro**. La família reial sopa a Sa Tanca. El matí del quinze desembarca al **Caló des Moix** i va a prendre cafè a **Can Martina**. Dies després, uns pescadors li regalen raors frescs (**agost**).

Reportatge a **Consolació** per a la televisió de **Los Ángeles (EUA)** sobre el **BISBE VERGER**. Han intervengut mossèn **Joan Mates**, l'estudiós **Andreu Ponç** i l'escriptor **Miquel Pons** (**agost**).

Solemnitat en els actes de la **VI SETMANA DELS ORGUES HISTÒRICS DE MALLORCA**. A l'acte celebrat a la Parròquia hi ha intervengut el professor **Hans Dieter Möeller**; la coral Sant Andreu, dirigida per **Damià Vidal**, i una coral de nins felanitxers. El bisbe **Teodor Úbeda** ha assistit a la vetlada. S'han recollit trenta-vuit mil nou centes-vuit pessetes en donatius (**octubre**).

A les quatre de la tarda les campanes del terme repiquen quan passa per damunt **Mallorca** el **PAPA JOAN SEGON** (**octubre**).

El Rector de la Parròquia, **JAUME SERRA ADROVER**, de s'Alqueria, celebra les seves noces d'argent sacerdotals el dia vint-i-un. *La missa del vespre, a les vuit, -diu (Diari-47 / 1982 - Jaume Serra)- la he concelebrada amb el vicari Miquel Barceló i Andreu Sbert, rector de S'Horta. La coral ha cantat 'Cantate Domino', 'l'Ave Maria de Vitòria' i els 'Goigs de Consolació', harmonitzats p'en Veny. Hi havia els meus germans. L'església era plena als bancs, amb algunes clarures. La m'han servida en Toni de Can Pep Carles, en Toni Sunyer, en Jaume Vidal Pizà, en Pere Bonet i en Miquel Vidal Vallbona ha vingut per allà. (Desembre).*

El santanyiner **JOAN VIDAL PERELLÓ** és elegit delegat provincial del Col·legi Nacional de Registradors de la Propietat (**desembre**).

La **DEMOGRAFIA** de Santanyí és, segons el Registre Parroquial, en acabar l'any la següent: naixements, quinze; defuncions quaranta-vuit i matrimonis setze. El darrer cens municipal diu que encara no assolim els tres mil habitants. A l'Illa ja se supera el mig milió i al país més poblat, la **Xina**, són mil vuit milions de persones (**desembre**).

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

CULTURA

*PINTURA

VARVARA DE GZELL GUANYA EL V PREMI DE PINTURA 'VILA DE SANTANYÍ' I JOSEP MARIA PALOU EL 'PICA-ROL' DE DIBUIX. 'Senalleta' és el títol de l'obra guanyadora, de les trenta-sis presentades al Certamen absolut, que ha aconseguit les noranta-mil pessetes del premi. Les setze-mil pessetes del premi de dibuix han estat per l'obra **Cala S'Almonia**. Els pintors locals **Jesús Camargo** i **Joan Coves** han assolit els premis 'Banc de Crèdit' i 'Sa Nostra' amb les obres 'Bar de Santanyí' i 'Pescadores a la red', respectivament. El jurat, a l'acta de concessió, convida l'Ajuntament perquè reflexioni sobre el fet de limitar les aportacions al tema local, tot considerant que aquesta circumstància priva de més col·laboracions (**juliol**).

Se succeeixen les exposicions i les aportacions dels nostres pintors al llarg de l'estiu i la tardor.

D'esquerra a dreta: Joan Carreras, Cosme Coves, Miquel Ferrer, Joan Ferrer, Cristòfol Coves, Cosme Aguiló, Joan Coves i Cosme Vidal al carreró de Cas Majoral. Foto: C. Aguiló.

MARIA SUAÚ dona una tela a la 'Asociación de Amas de Casa' (abril).

GUILLEM VIDAL MUNAR és guardonat amb un premi de dibuix a un certamen universitari de les Illes Canàries (maig).

COSME COVES cedeix un magnífic dibuix de la Parròquia i el Campanar per al programa de festes de Sant Jaume (juliol).

JESÚS CAMARGO exposa a La Caixa (juliol).

TOMEU PONS exposa la seva obra esmaltista a la joieria Karatti de Palma (juliol).

Les galeries 'MARIETA GUAL', 'SANTA MARIA DEL MAR' i la nova 'ZAMBRA' de Cala D'Or acullen artistes locals i internacionals de gran prestigi com Tàpies, Mestre Oliver o Xavier Carbonell (juliol).

MATIES MANDILEGO fa una exposició individual de les seves aquarel·les a les festes de Portopetro (agost).

DANIEL CODORNIU exposa a la galeria 'Nadal' de Ciutat i a La Caixa temes de Cala Figuera i s'Almonia (setembre / novembre).

BUSSER porta la seva obra de Cala Figuera a la fira de tardor de Lluçmajor (octubre).

*LLETRES

JAUME SERRA publica una delícia, *Manat de Roselles, testimoni oral-gràfic sobre Antònia Adrover Mestre* (1897-1980) i quatre dels seus diaris (gener / desembre).

COSME AGUILÓ presenta al cinema Velar el 'Mapa de Sa Dragonera', amb nombrosa assistència de públic, i de manera molt documentada i amena. Dies passats també havia vist la llum la seva obra *Topografia submarina i Talassonímia en el Migjorn de Mallorca* (abril).

ANTONI VIDAL FERRANDO és un dels sis autors de la novel·la *Història de Mallorca*, publicada per l'editorial Moll, a la col·lecció *Els Treballs i els Dies* (abril).

BLAI BONET I ANTÒNIA VICENS han vist reeditades les seves obres *El poder i la verdor* i *La fira de tots els morts*, respectivament (abril).

MIQUEL PONS és l'autor de 'Picasso i Mallorca. Mallorca i Picasso' i 'Pintura i escultura', aquest darrer dins *Cent anys de Sa Nostra*. També ha publicat *Els Oficis* a l'editorial Ramon Llull de Felanitx (maig / desembre).

AINA BONET RIGO ha quedat finalista en un concurs de poesia de Ciutat, amb el seu primer llibre de poemes *Ullets de Marbre* (maig).

PERE PONS RIGO publica el poemari *Vagina Coelli* dins la col·lecció 'Pit de roure' (juny).

DAMIÁN BARCELÓ escriu les seves reflexions a *Otoño Pasmado* i *Primavera a destiempo* (juny).

ANTÒNIA VICENS presenta a l'Ajuntament de Palma la seva novel·la guardonada amb el Premi Ciutat de Palma, *Quilòmetres de tul per a un petit cadàver* (juliol).

MARIA ANTÒNIA BURGUERA, coneguda per la seva faceta musical, és aquests dies a Elx a un concurs literari (desembre).

LLORENÇ VIDAL VIDAL rep la Menció d'Honor del Premi UNESCO-81 de l'Ensenyament del Drets Humans (desembre).

*TEATRE / MÚSICA

Per les festes de Sant Jaume, tres obres de teatre, tres, al pati del Col·legi Bisbe Verger (juliol):

Una, *GENT D'ABANS DES MOVIMENT*, per la companyia de XESC FORTEZA.

Una altra, *UN INVIERNO EN MALLORCA*, a càrrec de Teatro de Marionetas de Hilos de CÉSAR LINARI.

La tercera, *DE MÉS VERDES N'HAN MADURADES*, muntada per la companyia AUBA.

Per les festes de Sant Jaume, tres grans berbenes, tres, al pati del Col·legi Bisbe Verger (juliol):

La ye-yé, amb **ORQUESTRA PLATERIA**, de Catalunya i **AQUARIOS**.

La camp, amb **MARFIL**, **FALCONS** i, **AQUARIOS**, els mateixos de l'altre dia.

L'espanyola, amb **FRANCISCO**, el *latino* del festival de la **OTI**; **LOS JAVALOYAS**, *Qué Viva España* i *Porompompero, porompompo*, i... **AQUARIOS** (pel mateix preu, tres tocadres, idò; encara que qui hi hagi assistit haurà passat prèviament per taquilla.).

I per Sant Jaume, més música i més festivals, com aquest darrer **FESTIVAL FOLKLÒRIC INTERNACIONAL**, amb agrupacions d'Extremadura, d'Eivissa i S'Estol des Gericó de Felanitx, a Sa Plaça Major.

ESPORTS

EI CD SANTANYÍ ENCARA LA TEMPORADA AMB L'OBJECTIU DE TORNAR A 3ª DIVISIÓ. El corresponsal de Diario de Mallorca, **Tomeu Adrover**, ha fet un seguiment de la pretemporada (de **juny a agost**), amb alguna polèmica envers els seus escrits. Vet aquí els fets més importants en forma de titulars:

EL SANTANYÍ HIZO SU PRESENTACIÓN. AMADOR PUIG, NUEVO ENTRENADOR. Antonio Vidal, vicepresidente, invitó a jugadores y técnicos a esforzarse por un **Santanyí** mejor.

SE LES PAGA A PRECIO DE ORO. El presupuesto será el mismo que la temporada pasada en Preferente, siete millones. No lo comprendo, dice un seguidor, si los gastos de desplazamiento, las taquillas y los socios serán menos. Pero, claro, como a los nuevos fichajes se les paga a precio de oro.

TOMEU ADROVER, LIMPIO DE CULPA. Nos llama nuestro corresponsal para comentarnos que todo son miradas duras y palabras agrias por lo publicado sobre los fichajes, lo cual le sabe mal porque él no tiene nada que ver en este asunto. Asunto en el que nos reiteramos, a no ser que los señores directivos del **Santanyí** quieran dignarse a poner las cosas en claro.

PONER LAS COSAS EN CLARO. La nueva directiva que capitanea **Jeroni Obrador**, que pretende una plaza para la liguilla de ascenso, anuncia que se ha llegado a un total acuerdo con dos nuevos fichajes, el central Vich y el interior García, éste procedente del **Atlético Baleares**. El secretario de la junta, **Toni Perona**, nos comunica que el presupuesto total es de cuatro millones trescientas cincuenta mil pesetas y que el apartado de jugadores se lleva dos millones trescientas mil. Por ahora, la entidad cuenta con trescientos treinta socios.

INAUGURADO EL CAMPO MUNICIPAL DE FÚTBOL (novembre)

Informa Pepe Efe —el nostre **Perico Pomar**— al diari Baleares:

Con un gentío impresionante se inauguró en la tarde del martes, festividad de San Andrés, patrono de la Villa de Santanyí, el campo de la Federación Española de Fútbol en el Polideportivo Municipal. Hubo suelta de cohetes, globos y palomos a cargo del club colombófilo local.

Entre otras autoridades y representaciones oficiales estaban presentes Juan Seguí, presidente de la Federación Balear de Fútbol; el presidente del Colegio de Árbitros, Mateo Simó Fiol; el secretario provincial del Consejo Superior de Deportes, Domingo Martorell. Excusaron su asistencia, por compromisos ineludibles, el capitán general, el gobernador civil y el presidente del Consell General Interinsular. El alcalde de Santanyí, una vez cortada la cinta de la inauguración, desarrolló un brillante parlamento.

A los acordes del himno nacional formaron todos los componentes de los cuatro equipos del CD Santanyí, que combinados disputaron dos encuentros entre sí, dirigidos ambos por el colegiado de primera división Bartoomé Riera Morro.

Informa la corresponsalia de Diario de Mallorca:

La nota discordante la protagonizaron los representantes de la Agrupación Socialista de Santanyí quienes repartieron octavillas entre el vecindario y las autoridades, que explicaban su ausencia al acto en protesta por la urbanización de Mondragó.

SUCCEÏTS

CONTRABAN

A Cala d'Or són incautats més de dos-cents paquets de tabac ros per valor milmilionari (**març**).

CAMPANES

Es descobreixen noves dades de les campanes de la Parròquia Major quan es procedeix a la seva neteja (**juliol**).

CALOR

Moren molts d'arbres i es fa malbé l'hortolissa; l'aviram també ho passa malament. Els termòmetres registren 45 ° (**juliol**).

MULAR

A nes Caragol sura un Phifiter Catedon, segurament un mular, de 9'14 metres de llargària (**agost**).

EPIDÈMIA

Apareixen milers d'ostres mortes a tota la costa de Santanyí, a causa d'un estrany bacteri (**agost**).

HATXÍS

Són intervenguts més de 4 kg. d'aquesta substància per valor de 800.000 pessetes (**setembre**).

LLAMP

La tempesta d'aquests dies ha fet que un llamp anàs a estavellar-se contra la façana de l'Església, fent malbé alguns dels seus blocs de pedra (octubre).

... e la nave va...

Post Scriptum del 2002: agraesc a la Regidoria de Cultura que m'hagi obert les portes de l'Arxiu Municipal, així com la Parròquia de Santanyí per haver fet el mateix amb els seus llibres parroquials. També la meua gratitud a Jaume Serra, perquè sense els seus valuosos *diaris* el meu escrit hagués estat més difícil.

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

Galeria

PAISATGE DE SANTANYÍ, 1978

Oli damunt fusta, 89,4 x 79,8 cm

Autor: Andreu Maimó

Fou exposat: l'any 1978 a Santanyí.

Col·lecció del Sr. Antoni Hernández Morales.

FESTES DE SANT JAUME

Santanyí 2002

DIJOUS, DIA 18

- A les 19:00** Semifinals futbol-sala. *Al pavelló municipal d'esports.*
- A les 21:00** Semifinals futbol-sala. *Al pavelló municipal d'esports.*
- A les 21:30** Concert en commemoració del 60è aniversari de la Coral Sant Andreu.
Actuació conjunta de les corals Sant Julià de Campos (dir. Magdalena Rigo) i Sant Andreu de Santanyí. Soprano: Maia Planas. Orgue: Joan Vidal Perelló. Direcció: Pere Bonet. *A l'església Sant Andreu.*

DIVENDRES, DIA 19

- A les 19:00** Semifinals futbol-7. *Al camp municipal d'esports.*
- A les 19:00** Inauguració de la Mostra de fotografia **20 anys d'Ordi Broix**. *A la Rectoria.*
- A les 19:15** Inauguració de la mostra de treballs de les mestresses de casa "**Nuredduna**" de restauració, manualitats i ... exposició de l'any tirurany. *Al local social del carrer Simonet, 3*
- A les 19:30** Inauguració de l'exposició de treballs de la 3a. edat. *A la Casa de Cultura (carrer Centre, 28).*
- A les 19:45** Inauguració de l'exposició de la III Trobada de Pintors "**Santanyí 02**". *A la Casa de Cultura (carrer Centre, 28).*
- A les 20:00** Inauguració de l'exposició d'instruments musicals populars de l'illa de Mallorca. *A l'Escola Muni-*

cipal de Música de Santanyí (carrer Palma)

- A les 20:15** Exposició de pintura "**Costa de Migjorn**" de **Juan Manuel Pastor**. *A can Manresa.*
- A les 21:00** Semifinals futbol-7. *Al camp municipal d'esports.*
- A les 21:30** Pregó de la festa de Sant Jaume a càrrec de **Miquel Vicens**.
- A les 22:30** Nit de sarsuela amb **Pedro Fuentes i Sílvia Corbacho** acompanyats per la **Banda Municipal de Música de Santanyí**. *Ambdues actuacions a la Plaça Major*

DISSABTE, DIA 20

- A les 10:00** Diada de volei-platja, fins a les set de l'horabaixa. *A la Platja de Cala Santanyí.*
- A les 10:00** Diada de petanca, fins a les set de l'horabaixa. *A les pistes municipals de petanca.*
- A les 16:00** Tirada al plat per a tiradors locals. Organització: la Societat de Caçadors. *A Son Danusset.*
- A les 17:00** Gran festa infantil. Jocs i música per als més joves. Gran parc temàtic. *A la plaça Alexandre Fleming.*
- A les 18:00** Torneig de bàsquet 3 x 3 a plaça. *A la plaça Constitució.*
- A les 20:00** Presentació del llibre *La caravana de la poesia* de Josep **Noguero**, guardonat amb el XVII premi de poesia **Bernat Vidal i Tomàs**. *A la sala d'actes de l'Ajuntament.*

- A les 20:45** Lliurament d'insígnies a donants de sang que han superat les 10, 25 i 50 donacions. *A la Plaça Major.*

- A les 21:00** Final futbol-sala. *Al pavelló municipal d'esports.*

- A les 22:00** Verbena camp amb els grups **Orquestra Victoria, Orquestra Canyamel i Horris Kamoi**. *A la Plaça Major.*

DIUMENGE, DIA 21

- A les 09:30** Volta cicloturística. Concentració a la Plaça Major. *(Vegeu programes a part)*

- A les 16:00** Tirada al colomí puntuable per al Campionat de les Balears. Organització: Societat de Caçadors. *A Son Danusset.*

- A les 19:00** Festa per a persones majors. Hi haurà una demostració de ball de bot a càrrec del grup Ordi Broix de Santanyí. *A la Residència de la 3a edat.*

- A les 21:00** Final futbol-7. *Al camp municipal d'esports.*

- A les 21:50** Lliurament dels premis del concurs de logotips de **Santanyí Ràdio**.

- A les 22:00** Nit amenitzada pel grup local **Dionisio's Jazz Band**. Durant el descans se servirà un tasset de rom cremat. *A la plaça Major.*

DILLUNS, DIA 22

- A les 17:00** Concurs de natació i jocs. *A la piscina municipal.*
- A les 21:30** Cinema a la fresca amb la pel·lícula **Como perros y gatos**. *A la plaça Constitució.*

DIMARTS, DIA 23

- A les 18:30** Concurs de dibuix per a nins i nines. Organització: **NUREDDUNA**. Inscripcions: dilluns i dimarts dematí a l'Ajuntament. *A la plaça Constitució.*
- A les 22:30** Concert del grup santanyi-ner "**07650**". *A la Plaça Major.*

DIMECRES, DIA 24

- A les 17:00** Tennis. *Al camp municipal d'esports.*
- A les 18:00** Els dimonis i els caparrats, acompanyats pels xeremiers, faran la cercavila per convidar a tothom a la festa. *A la Plaça Major.*
- A les 19:00** Corregudes de cintes i jocs per a nins i nines. Col·laboració de les Mestresses de Casa **Nuredduna**. *A la Plaça Major.*
- A les 21:00** Esquaix. *A l'Hotel Pinos Playa de Cala Santanyí.*
- A les 22:30** Gran verbena amb els grups **SKYLINE, LA UNION** i la **FESTA DELS 40 PRINCIPALS**. *Al camp d'esports.*
- A les 04:00** Començament de la festa sorpresa de l'albada. *Al camp d'esports.*

am
santanyí

ÉS CÒPIA

DIGITALITZADA

DIJOUS, DIA 25 FESTA DE SANT JAUME

A les 10:30 Albada amb la *Banda Municipal de Música de Santanyí*.

A les 11:00 Ofici solemne en honor a Sant Jaume. Presidirà i predicarà **Mn. Antoni Burguera**, secretari del Bisbe i vicari de Sant Sebastià de Palma. Hi cantaran la **Coral Sant Andreu de Santanyí** i la **Coral de Felanitx** (dir. Jaume Estelrich), convidada amb motiu del 60è aniversari de la nostra coral. Organista: Joan Vidal. Dirrecció: Pere Bonet.

A les 12:00 Interpretació de *La Balanguera* per la **Banda Municipal de Música de Santanyí**.

A les 12:05 Celebració dels 100 anys de l'actual edifici de l'Ajuntament de Santanyí i inauguració de les obres de la Plaça Major i de l'Ajuntament, amb unes paraules de presentació de Miquel Pons, cronista oficial de la vila. A continuació refresc per a tothom.

A les 18:00 Ballada per a nins i nines de l'escola de ball mallorquí **Flor de Cirerer**, dirigida per Isabel Clar. A la Plaça Major.

A les 19:00 Partit de futbol de 3ª divisió. CE Santanyí - CE ses Salines
Al camp municipal d'esports.

A les 22:00 El grup **Producció Pròpia**, de s'Alqueria Blanca, representarà *Va dur més corda que sa miloca d'en Pomar*, original de **Catalina Rigo Estelrich**, i dirigida per **Pere Terrassa**.
Al camp municipal d'esports.

A les 24:00 Com a fi de festa, amollada de focs artificials.

DIVENDRES, DIA 26

A les 21:00 Gran gimcana nocturna organitzada pel grup santanyiner **S'Esclafit**. Vegeu programes a part. A la Plaça Major.

PARLAMENT D'ANTONI NADAL AMB MOTIU DEL LLIURAMENT DEL XVII PREMI BERNAT VIDAL I TOMÀS

Senyores i senyors, amics i amigues,

Bon vespre.

Em toca a mi d'adreçar-vos la paraula com a membre del jurat de la dissetena edició del certamen de poesia Bernat Vidal i Tomàs. Que un premi literari arribi gairebé a la majoria d'edat és motiu de satisfacció general. És de justícia agrair-ho a l'Ajuntament de Santanyí, que ha sabut mantenir-lo per damunt els avatars de la política local, i no puc deixar de desitjar que així sia per molts d'anys, perquè aquest certamen encarna i simbolitza l'admiració de Santanyí per un patrici a qui la cultura mallorquina deu molt. A més a més, una felicitat coincidència ha volgut que l'acte que celebrem anit encapçali una sèrie d'homenatges en memòria de Bernat Vidal i Tomàs, i sembla que ben aviat podrem veure reunida en un volum la seva obra poètica, un fet que, sens dubte, contribuirà a situar-lo definitivament en un lloc ben destacat dins la poesia contemporània, al costat dels enyorats Blai Bonet i Joan Coves, Talaia, a qui em permetreu que recordi d'una manera especial perquè vàrem fer plegats els primers passos poètics a la inquieta Facultat de Dret de fa vint-i-cinc anys, on també vaig conèixer Josep Noguerol, el poeta que ha guanyat el premi que estam lliurant. Aleshores, en Noguerol ja destacava pel seu compromís amb l'art, realment el vivia amb una intensitat extrema, sense reserves. I aquí el tenim, supervivent llibertari de la seva generació, passatger en trànsit que fa camí cap a una inabastable Tombouctou, punt de partida de les caravanes a què fa referència el títol del llibre que ens ofereix uns poemes riquíssims de sensacions, plens d'imatges i metàfores desconcertants, i d'una màgica sonoritat. Benvolgut Josep, viatger, mercader, pelegrí, no sé si desitjar-te que arribis al final de la travessada, perquè tu mateix ens has ensenyat a exaltar la vida de caminant.

Moltes gràcies per la vostra atenció.

DIJOUS, DIA 25
FESTA DE SANT JAUME

ACTA DE LLIURAMENT DEL
XVII PREMI BERNAT VIDAL I TOMÀS

Damià Rigo Barceló, com a secretari del jurat del XVII Certamen de Poesia Bernat Vidal i Tomàs que organitza l'Ajuntament de Santanyí.

CERTIFIC

Que el jurat del XVII Premi de Poesia Bernat Vidal i Tomàs, format per Pere Pons Clar, Àngel Terrón i Antoni Nadal, es va reunir dia 16 d'abril de l'any 2002 i va prendre les determinacions següents:

1. El jurat vol fer constar l'alta qualitat dels treballs que s'han presentat en aquest certamen.

2. El jurat n'ha fet un primera selecció i després de les deliberacions pertinents es va arribar a un consens i es va prendre la decisió unànime de donar com a finalista l'obra titulada *El far*, de Joana Lladó Ballester i com a guanyadora l'obra titulada *La caravana de la poesia*, de Josep Noguerol i Tomàs.

I, perquè així consti, expedesc aquest certificat.

Santanyí, 16 d'abril de 2002

El secretari

Membres del jurat

Damià Rigo

Pere Pons

Àngel Terrón

Antoni Nadal

am
santanyí
ÉS COPIA
DIGITALITZADA

SI EL CINEMA DE CAN BARRIÓ
HAGUÉS POGUT PARLAR ...

C. Miquel Sbert Barceló

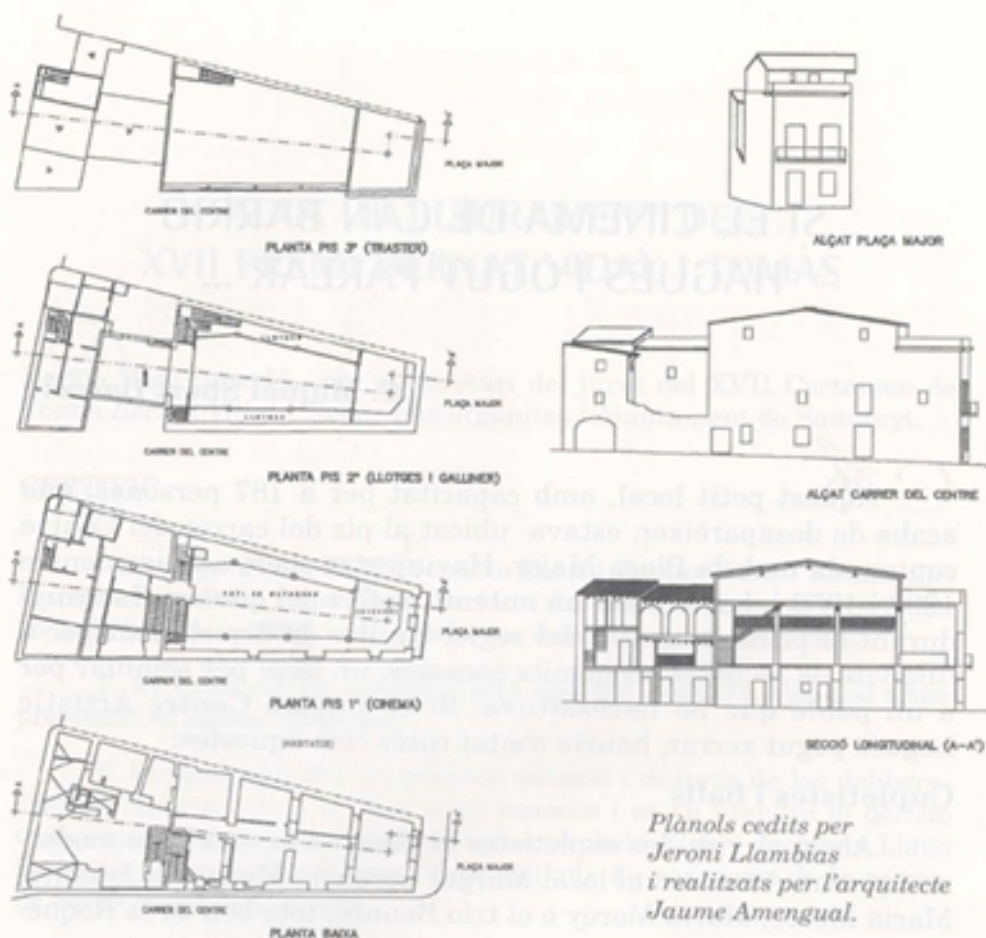
Aquest petit local, amb capacitat per a 187 persones, que acaba de desaparèixer, estava ubicat al pis del carrer del Centre cantonada amb la Plaça Major. Havia estat obert adesiara entre 1908 i 1953 i havia estat un autèntic reflex del que era Santanyí durant la primera meitat del segle. Un lloc de divertiment per a una vila de recursos econòmics escassos, un local per somniar per a un poble que ho necessitava. Si el cinema Centre Artístic hagués pogut xerrar, hauria contat coses com aquestes:

Cupletistes i balls

Als anys vint, les cupletistes hi posaren la seva nota moderna i picant. Actuaren al local Margot Lorenzi, Maruja la Isleñita, Maria Mercé, Maria Morey o el trio Bonnín, tots ben de la Roqueta.

"A can Barrió diumenge y dilluns a n'es salón-cine, Maruja la Isleñita que quant canta *Por tus caricias*, arma una verdadera revolució y es publich li respon a coro, *Dame un beso y olvida que me has besado*. A can Barrió anirem y es seu cuplet cantarem". (Foch y fum, 29 de gener de 1925).

Després d'una temporada tancat, quan el local havia servit tant de cau de la banda dels conservadors com a magatzem de garrofes, es torna reobrir gràcies al fet que els mateixos joves del poble el vint de gener de 1929 havien format una societat, condició indispensable per poder organitzar sobretot balls, anomenada Centre Artístic. De bell nou, es torna a reemprendre l'activitat durant la República el tretze d'agost de 1934, amb el nom de Club

Ciclista. A més d'afavorir la pràctica d'aquest esport, organitzaven balls i cinema. Eren societats integrades exclusivament per homes (cinquanta-tres en el primer cas i trenta-cinc en el segon). Els socis pagaven una quota mensual de deu reals i tenien dret a assistir al ball setmanal del diumenge horabaixa i a la sessió de cinema a la nit. Les al·lotes hi entraven convidades

Començaren també les festes de les *manolas*. Cada mes, per sorteig, se'n designaven tres. Es feien un vestit de paper i es posaven una mantó de Manila. El diumenge horabaixa amb un cotxe i la banda de música eren acompanyades des de ca seva al Centre Artístic. Allà es posaven sobre una tarima i per torns, els

joves les treien a ballar, després d'haver-les comprat una rutla de caramels.

Una de les filles de can Barrió es confessava d'haver anat al ball. El rector indignat li va prohibir que tornàs a **aquell lloc pecaminós**.

-És que jo hi visc allà, contestà ella.

Si per sortir de casa s'havia de demanar permís, per anar a un divertiment les al·lotes s'ho pensaven dues vegades.

-Mumare, què podem anar una estoneta en es cine avui vespre?

-Mal caigués es cine !!!

I s'acabaven les quimeres.

Els doblers

Prova de la importància que tenia el cinema dins aquell desert d'entreteniments i doblers es aquesta anècdota: al gener de 1948 es projectà una pel·lícula de la Metro titulada *El valle del destino* (1945), amb Gregory Peck, que hagués passada desapercibuda si no hagués estat perquè la Farinera va fer pana aquell diumenge vespre. La parròquia però era adulta i no esclatà en l'ensordidor cor de mamballetes que solien armar per demanar que els tornassin els doblers. La pel·lícula ja estava a més de la meitat i l'empresa va convidar l'escàs públic a tornar l'endemà a veure la pel·lícula sencera en una sessió especial. No es donà cap entrada als espectadors. Eren els mateixos de sempre.

El dilluns a la nit no hi va faltar ni la Guàrdia civil, que s'hi hagué de pre-

Teatro Principal y C. Artístico
SANTANYI
Los días 27 y 28 Abril de 1946
Presenta el GRAN
ESTRENO de la
gran superproducción Metro
El Mago de OZ
es la película más encantadora que se ha presentado para el público infantil.
El Mago de OZ es una maravillosa cinta en technicolor que cautiva a los pequeños e interesa a los mayores.
Domingo tarde el mismo programa
Mimo Gallego y su grupo

sentar a tractar de sufocar els ànims calents de la gentada que omplia el carrer del Centre i que volia caber en aquella inesperada funció gratuïta.

Les cadires de bova

El mobiliari del local era com el de tots els locals de pobles com Santanyí: butaques de fusta i cadires de bova afegides en grups de quatre amb un llistó per darrera. Sempre n'hi havia qualcun que es passava els nirvis assegut a la gotzó o traient filasses del seient. Un vespre es podia veure un braç adormit que, penjant d'una de les llotges, aguantava un barreró arrebatat d'una cadira; el que podia passar amb aquell tros de fusta era molt més interessant que el que succeïa a la pantalla. Finalment, els pitjors auguris es produïren: el barreró es va amollar de la mà i va anar a pegar sobre un espectador del pati de butaques. Hi va haver crits però sense més conseqüències. Llavors la gent era més sacrificada i sinó ... s'havia d'aguantar igualment.

La cartellera

El divertiment superava el temps que durava la funció. No sols abarcava l'anticipació i l'evocació, sinó que la propaganda també era part de l'espectacle. Al principi de la posguerra, temps de llargues nits a les fosques, un grup de joves asseguts damunt la vorera del cafè de can Pinos a la Plaça Major organitzaren una malifeta. A mitjanit despenjaren la cartellera estibada de quadres de cartró i sense fer renou se l'endugueren a tirar a l'abeurador. Foren castigats a no sortir de ca seva un parell de diumenges. Varen dir que ho havien fet per protestar perquè ja estaven cansats de veure pel·lícules de Tarzan.

La repressió

Estava al seu punt més àlgid. Aquelles saons es projectà una pel·lícula que venia precedida de l'aureola de "greument perillosa" perquè s'insinuava una violació. Es deia *Belinda* (1948) i estava protagonitzada per Jane Wyman que feia de cega. El poble anava alsurat i els al.lots estaven a la guaita a veure quina cosa nova aprendrien el diumenge horabaixa en sortir de la classe de doctrina.

Un grupet d'al.lotells de no més de set anys, que havien aconseguit burlar la vigilància, i que no havien entès res, tractaren en va d'esbrinar on era la verdor de la pel·lícula. Hi pensaren una bona estona.

La yenka

El Nadal de 1965, aprofitant la popularitat dels conjunts musicals locals es va organitzar algun ball a l'antic teatre. Aquell capvespre tocaven els Plèyades. Tot anava de primera. El local estava rebossant de gent jove i de carabines que feien les seves quínieles de parelles. De sobte, per l'altaveu s'anuncià la yenka. Aplaudiments i crits d'entusiasme. El ball consistia a anar saltant marcialment als quatre punts cardinals i culminava amb tres bots més al punt de partida. Això que provocava una vibració que pareixia que la casa s'havia d'esbucar, va regirar la gent que es trobava a la part de baix. Una emissària pujà les escales amb dos llongos i el ball s'acabà en sec.

Finalment, ha desaparegut l'antic cinema. Se n'ha anat algun racó de la memòria del poble, però com es diu a *Casablanca*, estrenada en aquest local: "Sempre ens quedarà París."

Agraïments: Pere Mas Vicens, Francesca Llopis Mas, Sebastiana Miquel Bonet, Miquel Escalas Ortigosa, Maria Tomàs Verger (†) i Jaume Vidal Periret.

Club Ciclista Centro n.º 2 - SANTANYÍ

PROGRAMA

Jueves día 17:

Gran Velada de BAILE

tarde y noche.

Sábado día 19:

La grandiosa película de riguroso estreno titulada

EL EXPRESO DE BUCAREST

es algo asombroso.
solo para mayores.

Domingo día 20:

el mismo programa.

Martes día 22:

Gran Velada de BAILE

por la noche.

Los bailes serán amenizados por la orquesta

JAZZ de SANTANYÍ

Tap, Big, Group

SANTANYÍ COM UNA IDEA

Pere Pons i Clar

Vaig néixer a Santanyí, a la meua casa materna, i als tres mesos era a Menorca. Raons familiars van determinar que no quedàssim a la vila més de dos o tres mesos durant els períodes d'estiu, aprofitant les vacances escolars. Aquest anar i venir, que vaig intentar de projectar a "L'Estret del Temps", ha caracteritzat la meua relació amb el meu lloc de naixement. Una relació ambivalent, de distàncies i proximitats, de records i de vivències espectacularment contrastades. Una relació que m'ha deixat un regust agredolç de cosa pendent, d'amor no reeixit amb la continuïtat i la intensitat que hauria volgut. Són sentiments que, com la nostàlgia o la malenconia, emergeixen quan ens hem trobat en la necessitat de triar una de les dues opcions que se'ns presenten com a possibles en un dilema. La que hem eliminat, necessàriament, pot arribar a ser enyorada passat un temps, de manera que la decisió que vam prendre es torna contra nosaltres. Això té una fàcil explicació ja que només allò que fem té conseqüències. L'opció eliminada, "allò que no fem", es pot arribar a idealitzar pel fet que no ha generat seqüeles de què ens puguem penedir. Sembla una opció raonablement millor que l'altra. Qui no s'ha lamentat de no haver-se comprat aquella barca quan, "a posteriori" tot fa pensar que n'era el moment?, o aquell pis, o...? A mi m'ha passat alguna cosa semblant amb Santanyí, encara que la tria no fos estrictament meua. Així, Santanyí té un lloc en el paisatge de les opcions enyorats perquè haurien pogut formar part de les coses posseïdes i que l'atzar ens va treure de les mans. Santanyí és, per tant, una idea, i part de la gent que hi viu, alguns dels arquetips amb què contemplo el món.

Aquesta idealització del poble, dels seus carrers, de la gent i del paisatge, es pot intuir tot llegint la novel·la a què feia referèn-

cia més amunt, i en algunes altres que he escrit posteriorment. En una d'elles, i que espero veure prest publicada, que es dirà "Àlbum personal", i en una altra que es troba en procés intens de redacció en aquests moments. Es dirà possiblement "Bandes sonores" Aprofitaré aquesta oportunitat per il·lustrar els meus raonaments. En transcriuré un fragment del capítol en què el protagonista, un músic ja madur a qui li han encarregat la banda sonora d'una pel·lícula que tracta de l'amor, arriba a Santanyí, la seva vila natal, tot cercant justament indicis d'aquest sentiment que li puguin servir per a l'encàrrec. Es retroba amb un vell amic de joventut que és patró d'una barca de bou. El relat està escrit en segona persona. El narrador-protagonista manté un llarg monòleg amb un amor antic que el va colpir fortament. Heus-ne aquí el fragment.

"La carretera que mena a Santanyí és rústega a mesura que ens allunyem de Ciutat, i la garriga substitueix els camps de conreu. Terra prima i blanquinosa a l'ombra de les pluges. Els núvols hi tenen poca parada. És una terra àrida aquesta, la dels antics pobladors del sud-est de l'illa. Terra i roca, i pedra a la superfície on l'ullastre en treu profit. Hi ha ruïnes d'algun talaiot vora l'asfalt. Les possessions s'aixequen com fortaleeses entre els ametllers verds als redols de més gruix. A la pedra hi ha aquell color de mel, com regalims de bresca. M'hi falta, però, l'encís dels divuit anys, quan tornava al poble a l'estiu i sentia totes les aromes del rostoll i del garriç. Era l'estiu a fora vila endolcit amb el regust de la tendresa d'aquells anys. Tot el món a l'abast d'aquelles pedres, dels pins i del llentiscle.

En un revolt, abans d'enfilar la recta cap al campanar de sal gruixuda, un estol de verderols esquinça el blau de l'aire. Santanyí és la pàtria d'on provinc. La terra de la infantesa i la joventut, l'amor de la mare i de l'entorn de les complicitats bàsiques. Hi entro per la Porta Murada i refaig uns carrers àrids, recoberts encara per la pols de les eres de quan batien el blat i la xeixa. En algunes portasses hi flairo encara l'olor vetusta de les ametlles amuntegades tot esperant que les dones les esclovellin sobre els canyissos. Santanyí fa olor de pedra a la serena i de vida rònega. Porta un davantal fet de cànem per fer les matances amb el fred matiner de l'hivern. És el repic de campanes eloqüent, el pas lent del carro curull de palla i el grinyol perdut d'una bicicleta al carrer. És l'esmolador atent i la conversa tafañera a la fresca, el "bon vespre" i el "bona nit", i el

"companyero". Santanyí és una amalgama de frit de matances i de tumbet de raons, de figues de moro i coca de gató. És el llum de carbur i una pescada a 'alba. I un calaix ple de fotos per tornar a mirar.

Sopo a cal meu amic. La dona ens tenia sopes a punt d'escaldar amb un ou per espessir el brou de les verdures. No hi ha res millor per a qui que cerca la mesura de l'amor que veure'l davant teu fet tot ell de matrimoni a l'antiga. Un lloc per a cada cosa i cada cosa en son lloc. I un temps. Havent sopat, els dos homes ens n'anem a la taverna. A fora hi fa bon estar. Tendrem bona mar, m'assegura. No te marejaràs. La lluna no té corona.

-Viviu bé, tu i n'Antònia -asseguro per encetar el tema.

Em fa que sí amb el cap. Dóna per suposat que els va bé. És ara, em diu, que aquesta jovent no els va bé res. Són egoistes perquè els hem fet intolerants.

M'ofereix una cigarreta quan tenim el cafè davant nostre. El frontó de l'església parroquial presideix la plaça. Els cotxes hi circulen esparsos. Li pregunto si va conèixer n'Antònia a la plaça fent el passeig. Riu de la pensada. No entén que m'interessi per anacronies.

-És clar que sí!, després de l'ofici. Era Corpus. Ens havíem agradat de sempre. De petit li tirava una pilota d'aquelles, amb una goma, contra les cames per fer-la botar i que mostràs les cuixes. Feia setze anys i estrenava un vestit de color blau cel, que pareixia una donzella. Estava preciosa i em vaig decidir. Jo ja anava embarcat i necessitava una femella. Vam festejar fins que vaig tenir casa. Jo no sé si va ser amor. No crec els home sentim mai amor per la dona. Te l'estimes perquè viviu plegats i compartiu la casa i el llit. Per ta mare, sí. És normal, et va dur al món... Necessitava una dona i ella era allà. I ella necessitava un home per construir una família. No ens vam enamorar, ens vam posar d'acord. Em vaig acostumar a tenir-la, i després la trobava a faltar les nits que anava embarcat. Me l'hauria endut a la cabina... (Riu a cor que vols.) Estava bona, n'Antònia. Ara no és el mateix. Això de colgar-se amb la padrina...

La "Princesa" és una barca de bou que solca el mar com una balena vella i mandrosa. Hem sortit del port de Cala Figuera a mitja nit. L'aire dormia sobre les moles dels estimballs. La barca ha maniobrat amb els ulls del patró encara clucs per la son. Té els ulls petits. I el seu cor bateja lent i compassat com el motor de l'embarcació. No parla. Gairebé no ens hem dit res des que hem començat la

maniobra. Els mariners, tampoc. El mar i l'ofici els han menjat els mots sobrers. Són sulls i esquerps com les raboses.

M'he arrecerat al balou amb el cuiner que fa cafè. Intento amarar-me de sensacions novelles. Però és de bades. Dins del silenci trencat pel motor hi ha el nostre silenci, amor meu. És un silenci de silencis. Tot el mar amb la gola callada. Com si se'ns hagués engolit algun diluvi. El cafè també és amarg i fort. Brut i primitiu. Però és calent. Aprofito per sortir quan les parets de Cala Marmols s'encenen d'una llum tènue. En Jaume em fa un senyal i m'assec al seu costat davant per davant de la costa.

El sol emergeix de l'aigua com aquelles simfonies on tot s'inicia sense presses. El volum de la corda té un crescendo poderós. T'adones que la vida es treu la son. La "Princesa" sembla que es deixi dur per un timó gros que en Jaume sosté amb l'aixella. S'hi repenja. Un i altre es repengen mútuament. No sé si ell n'és gaire conscient que és la barca que el mena per on vol.

M'assegura que ja no hi trobaré res al mar, ni a Santanyí. Res de nou, vull dir. Al mar, com a la vida, a partir d'una certa edat no s'hi troba res que no hi hagi trobat abans.

-Mira'm a mi -afegeix-, que fa més de trenta anys que vaig i venc. Què hi trob de nou? Res!, el peix de sempre. I fred, o calor, i aquesta puta humitat que et cala als ossos... Al mar no es descobreix res ja a la nostra edat. Deixa que siguin els joves. De joves sí que ens ho creïem, que tot era nou a la que sortim del caló d'en Boira. El cor, si no és jove, pateix de tanta novetat. I encara manco l'amor que tu esperes. Els amors passen factura. El mal d'amor, en tot cas, és un mal de joventut. Creu-me. Imagina que ara jo canviàs de barca i de mar. Quin disbarat! La vida és com això, mira-te-la, aquesta mar. És una aventura fins que no li saps els topants. Després la comences a dominar i t'hi fas vell. Notes que et fas vell amb la mar. No la sents rugir com quan eres jove. Ni et fa por que et traeixi. S'ha fet vella amb tu i no et fotrà. Hi ha un pacte entre iguals. Sempre i quan us respecteu. Conèixer per respectar. Envellir per acceptar el pacte.

Fa una bona estona que guaita les fites. Hem arribat a la pesquera. Els motors returen la marxa i la proa s'endinsa rodejada d'escuma. Els mariners han llançat les xarxes. El renou és una vibració d'arpes. Se sent el murmuri dels bous baixant esbojarrats cap al fons. Un centenar de brases. Després, la coberta queda buida

altre pic. La mirada d'en Jaume resseguint l'estela del ròssec. Podria ser així el començament del film, aquest reflex de les cordes a dins l'aigua insinuant aquest sol tebi sobre. Neix el dia quan la pel·lícula comença. Sota dels crèdits s'intueix que alguna cosa dramàtica comença. Els bous subjectats per les cordes i les xarxes inflades obrint els bous. Una gran abraçada. Ha de ser una música amable, la del principi, evocadora, com allò que em deies, amor meu, "Encara et tinc i ja t'enyoro." Una música de premonicions, aquàtica com aquesta mar de sols irisada. Et veig i és com mirar la vida. Un espectacle inabastable. El vent, les onades, alguna gavina; les olors de totes les ribes. Gust de salabror... Tot tan efímer. El mar acaba fent el gust de les llàgrimes

Seguim pescant fins al migdia. Els caixons s'omplen de morralla, llucet, molls, llampuga, alguna llagosta, poques ja; sardina i seitó, serrans. Quan són les dues de l'horabaixa mengem arròs de vaca a coberta, a l'ombra d'una vela. Després ens acomiadem. Em quedo a la Cala.

L'endemà deixo Mallorca. He dormit en una pensió que m'ha fet somiar en tu perquè és dolça i suau com la teva pell. Des de la finestra hi havia el mar i me l'he mirat amb els primers raigs del dia. Aquest mediterrani vell, tan ple de relíquies de sants i de pirates, tan carregat de vestigis d'èpoques mil·lenàries. Aquest mediterrani fet temple dels amors i dels odis. Quan sóc al cotxe i enfilo la carretera de Palma, em colpeix la idea de deixar Santanyí altra vegada. Unes oronelles fan el seu niu. Sembla que frissin també. Em sento formar part de l'aire que vincula el seu anar i venir. Quan passo per Son Danús em vénen al cap unes notes i en confegeixo un sintagma musical. Pot ser la melodia per a l'amor que desitjava trobar. M'he aturat i empleno algunes pàgines de música sensual prenyada de mar i terra. També hi ha el gust del fonoll marí i de la sal collida als cocons, aquella humitat enganyadora que t'estira la pell."

Estiu 2002

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

"¿Podremos esperar ser bien recibidos del mundo ilustrado? Así lo creemos."

Sebastià A. Adrover

"Sa penya seva era Don Miquel, son pare d'en Marc de Cal senyor Damià, es meu padrí, es capellà de Cas Majoral i l'amo Lluç Cordella; i, a vegades, també hi anava amb ells Don Jaume Parra, no sempre però." Guillem Bonet, Ferrereta.

"I ells s'amistat era en Miquel, Don Llorenç Ferrereta, Don Marc talaia, noltros deiem Marc Talaia, son pare d'en Marc de Cal senyor Damià i es capellà Clar." Catalina Muntaner, de Cas Majoral.

Quan Bernat Vidal afirmava al Corpus de Toponímia de Mallorca de Mascaró Passarius que *En las letras llegó un eco de la post Renaixença con el grupo que formaron Mn. Miguel Clar, D. Lorenzo Bonet, etc. cuyos manuscritos, entreverados de humanismo y humor de "L'Ignorància", permanecen inéditos*, ho devia dir amb bon coneixement de causa i no per aquelles voladisses i sempre incertes connotacions impersonals i passives que comporta la dita popular "se deia".

Miquel Clar i Llorenç Bonet foren autèntics llamps dins Santanyí i, per ventura, trons dins Barcelona. Foren testimonis directes de molts d'esdeveniments ocorreguts dins el marc de la Renaixença. Trescaren per Barcelona pels barris antics i no tan antics, especialment dins els cafès literaris i teatrals. Dels seus manuscrits conservats, és fa ben palès el contacte i la relació directa amb certs sectors d'aquella colossal moguda cultural Renaixentista. Relació i contacte que arribà al seu punt més àlgid de la mà d'aquella formosa ciutat plena de vida emmarcada dins

l'Exposició Universal del 1888 i ja superat l'equador de la Renaixença.

El Sinvergüenza, juntament amb la *Historia de Santanyí*, és la fita més alta de tota una documentació manuscrita on les seves creacions literàries són un excepcional i clar exponent de la literatura anomenada xarona nascuda dins el marc de la Renaixença. A més a més, les seves obres i creacions es recolzen clarament sota alguns dels eixos vertebradors del sistema simbòlic generat a la Renaixença:

>la consciència lingüística que centrava tots els seus esforços en la recuperació de la llengua catalana. La quasi totalitat dels seus manuscrits són en català.

>l'amor a la terra, eix d'un dels altres grans projectes institucionals de la Renaixença: l'excursionisme. La pràctica excursionista es plantejava, de bon començament, com una mena de ritual patriòtic per recórrer, conèixer i aprendre a estimar el nostre paisatge, la pròpia terra, la pròpia pàtria; A Catalunya sorgí primer l'*Associació Catalana d'Excursions* (1878), més tard el *Centre Excursionista de Catalunya* (1890) amb les seves seccions científica, artística, literària, fotografia, folklore, arquitectura i geologia-geografia. A Santanyí, ni més ni manco que a l'agost de 1886, la *Société l'Ecoliere* tenia enllestida una expedició a Cabrera i l'any 1896 ja existia el *Centre Nautich Escursioniste y Pechaté de Santanyí*.

>L'anhel de coneixença, d'estudi i estimació tan de la llengua com de la terra pròpies que desvetllaven la Renaixença, donà peu a la utilització de la fotografia. Aquesta esdevingué un importat escrivà i notari per a documentar les activitats culturals i científiques que es produïen dins el marc inquietant de la Renaixença. Amb aquesta mateixa actitud, els nostres pioners intel·lectuals i literaris van començar, també, a utilitzar aquesta nova tècnica de la imatge com un instrument seriós i festiu per a documentar les seves experiències i expressar les seves inquietuds creadores. El 1885 la revista *La Ilustración* va publicar unes imatges fetes pel fotògraf gironí Heribert Mariezcurrena i Corrons, les quals es van convertir en el primer reportatge publicat en la premsa a Catalunya. Només sis anys després, pel maig

de 1891, es formava l'empresa fantasiosa *Clar, Bonet y Cia. Fotografos* que amb el vertader *aparato de fotografia para retratos y paisajes* (EL PHOEBUS) es dedicà a immortalitzar alguns dels racons més rellevants i bells del municipi.

>les tertúlies intel·lectuals a l'estil de Frederic Soler que emprava el pseudònim de Serafi Pitarra, rellotger i escriptor. La seva rellotgeria acollia a la rebotiga importants tertúlies d'intel·lectuals progressistes. També cobraren força protagonisme les celebracions culinàries pel que fa als nostres protagonistes sota el nom de *Real Gremi d'Asodolladors* amb *Mestre Pep Fam Gallina* (El Gran Golafre), *Tià Dejuna* i *Toni Desenat*. A final de segle, una d'aquelles societats o grup d'amics, publicà, ja en català, *Lo Niu Guerrer. Periòdich literari, humorístich, ilustrat; organ de la Societat del mateix nom y defensor dels interessos de las societats humorísticas de Catalunya*. Allà s'organitzaven diversos Jocs Florals humorístics i altres certàmens literaris amb temes festius i paròdics com *Los amors d'una minyona de servei* o *La primacia de l'ou o la gallina*. A Santanyí, es dugueren a terme alguns certàmens literaris i Jocs Florals convocats tots ells per el *Real Gremi d'Assodolladors* com el *Certamen científic literari celebrat en commemoració del 4º centenari del descobriment d'America per Tofol Colon* o el *Certamen Lletriferit* amb diferents premis i temes com ara la *Panchada, un poema épich que milló cant un pasatje de s'Historia de Santañy, millor memoria que descrigue es progressos d'es Catolicisme a n'el Llombars durant el sigle VII antes de Cristo* o per sa oda que m'es ensals es joch de Quedo. I, per no quedar darrera en res, el 1888 irrompia dins la vila *El Sinvergüenza*, d'humor fresc i fins i tot descarat, d'esperit inconformista i fins i tot revolucionari, d'imaginació aguda i fins i tot brillant, de moral lliure i fins i tot llicenciosa...

El Sinvergüenza fou la primera publicació que de manera molt artesana i dins un cercle segurament privilegiat i per ventura també privatitzat o d'alguns pocs, germinà dins l'esperit d'un parell de joves disposats a viure dins la vila a imatge i semblança de com es feia a la gran Barcelona Renaixentista.

Evidentment, no és aquest l'espai més apropiat per fer un estudi documentat i exhaustiu d'aquest setmanari, i molt manco

de tota l'obra desplegada pels seus progenitors. Em contentaré en oferir-ne petits detalls que deixen entreveure la vàlua literària de tal esdeveniment, tant per la seva forma i contingut, com per la importància del moment social, històric i cultural dels seus creadors.

El naixement de *El Sinvergüenza* es produeix l'any 1888 com a culminació d'una sèrie d'experiències pilot encaminades a la consolidació de tres setmanaris. Sembla que la necessitat d'unificar i concentrar esforços, idees i enginy fou el detonant de l'aparició definitiva de *El Sinvergüenza*. Llorenç Bonet, un dels capares per excel·lència de la publicació, així ho explica: *Hemos hecho la fusión para hacer el frente, otro que publican en las mismas condiciones que nosotros en otra clase de huéspedes, unos estudiantes mallorquines titulado El Dormilón*. Dels tres setmanaris inicials només es coneix el nom d'un d'ells *Las Ventosidades* i no se n'ha conservat cap exemplar.

La passió i les ganes de fer són clarament paleses si es té en compte que la publicació és manuscrita. L'estructura i la forma són coherents en tots els nombres (29 en total), així com les diverses seccions que conté. Alguns nombres contenen il·lustracions a color d'una gran bellesa i d'una acurada elaboració i dedicació; d'altres nombres denoten una certa frisor, diguem-ne, per sortir del pas (en quant a la presentació estètica i artística del setmanari, no al contingut literari). Malgrat això, el setmanari tingué poc menys d'un any de tirada: el primer número sortia a la llum el

dissabte 23 de novembre de 1888 i s'acomiadava, també en dissabte, el 12 d'octubre de 1889.

Aquest és el text del prospecte que anunciava la seva imminent aparició:

Semanario historico, literario, artístico, descriptivo, jocoserio, burlesco, satirico, festivo, sin color, etc. etc....

Prospecto

Al público ilustrado:

No crean, amados lectores, de este prospecto, que sea nuestro proyecto el dar á luz á un periodiquillo con el único objeto de reunir unos cuartos y despues suspender la publicación, pues no señores, y si tal cosa creen, se equivocan de pies á cabeza, el nuestro objeto es dar á conocer á nuestros contemporaneos, lo que no conocen, hechos de la mas remota antigüedad, no conocidos aun y de gran provecho para la ciencia contemporanea; escritos de eminentes poetas, sabias doctrinas, famosas escuelas, etc., etc., en dos palabras dar á conocer lo desconocido _ enseñar al ignorante.

Publicaciones habrá quizás que en sus escritos revelarán mas mérito literario, pero ninguna hasta las hoy conocidas, que vierta en su contenido escritos mas provechosos y de mas fondo, y se verá como nuestro semanario todo cuanto publicará será de utilísimo y de gran provecho para las ciencias, artes, letras... y en fin para todas las ramas del saber del hombre. No se encontrará en él mas que la pura verdad, en todas las maneras y formas con que pueda presentarse.

Habrà quizás alguno que nos trate de exagerados, pero nosotros al decir una cosa la decimos porque sabemos que la decimos, y porque podemos decirla y porque para ello tenemos razones porque figuran en nuestra redacción grandes escritores no conocidos aun y que el tiempo venidero conservará gratos recuerdos, por el gran adelanto que daremos á la ciencias.

Ofrecemos pues, al público sensato nuestra rica publicación, con condiciones que, periodico alguno se ha atrevido á ofrecerlas al público, que lo repartiremos á domicilio á cualquier precio, esto es á gusto del consumidor

*¿Podremos esperar ser bien recibidos del mundo ilustrado?
Así lo creemos.*

A continuació apareix el Director literari **Duque de Sarri-marri** (que és Llorenç Bonet) i el Director artístic **Baron de Fava Sayada** (responsable de gran part de les il·lustracions la identitat del qual resta per descobrir). Segueix una llista de vuit Redactors encapçalada pels cappers de la publicació: **Eslmo Sr. Conde de Olivar** (Llorenç Bonet) i **D. Eleuterio Broquet de Pipa** (Miquel Clar). De tots els altres redactors es desconeix encara la seva identitat. És més que probable que alguns d'ells siguin la mateixa persona que els dos primers. D'entre els altres sis redactors hi figuren noms com **D. Olegario Timbotanbo**, **D. Camilo Tel de Seba**, **D. Demetrio Sabssivench** o **D. Teodoro Gabit-sa y Nonigú**. De tota manera sembla que són noms purament per embellir i completar el setmanari que no pas pseudònims de per-sones que realment treballin en ell. De fet, una vegada revisats tots els articles, poemes i treballs que s'hi publiquen, podem asse-gurar que *El Sinvergüenza* és cosa de com a molt aquests cinc: El *Duque de Sarri-marri*, El *Baron de Fava Sayada*, En *Broquet de Pipa*, un altre que signa com *P. Balle* i en *J. Oliver*.

La curiositat em fa agafar el llibre de *Gudrun Burkhard*. No puc evitar somriure mentre rellegesc dins aquesta obra de la biografia humana els aspectes que comprenen el septeni de 21 a 28 anys. Els nostres autors es trobaven a aquest moment vital a l'hora d'elaborar el setmanari. És un moment propici per aug-mentar el nivell d'experiències mitjançant el viatge, la sortida.

Es tendeix a l'extroversió; es cerquen noves sensacions per apren-dre de la vida mateixa. Moment també en que es formen amistats o grups. Es vol compartir part del temps lliure amb persones afins. Aquest període de la vida és especialment comparable a cavalcar una egua salvatge; la vida, com un mitjà de transport, a trot o galop, segons l'itinerari que es vulgui seguir.

Leopardi, al seu *Zibaldone*, declara que la velocitat dels cavalls, ja sigui vista o experimentada és realment agradabilíss-i-ma per la vivacitat, l'energia, la bellesa, la força, la vida d'aques-ta sensació. Desperta realment una idea propera a l'infinit, aixe-ca l'ànima i fortaleix l'esperit. Inigualable metàfora d'aquests set anys de la vida que Rudolf Steneir anomena fase sensorial de l'à-nima.

Amb tals sensacions o no, però sempre amb l'incorformisme que els caracteritzava, cada un dels membres del Consell de Redacció de *El Sinvergüenza* cavalcava dues egües. Aquestes egües eren esponeroses, contundents, elegants. Per ventura, el trot d'una d'elles podria semblar més dolç que la de l'altra. Mal-grat ambdues fossin de color i renill diferent, les agermanava el mateix instint: una egua renillava al sentir el nom de *Vida*; l'altre s'encabritava al crit de *Poesia*.

am
santanyi
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

SEIXANTA ANYS DE CANT CORAL A SANTANYÍ

Miquel Barceló i Vidal

1. 1.1.42 - 1.1.02 dues dates, dues fites que emmarquen seixanta anys ininterromputs de cant polifònic a Santanyí.

Enguany es commemora el 60è aniversari de la fundació del Cor Parroquial d'homes, sobre el qual s'edificà la Coral Sant Andreu 17 anys després.

Aquesta institució, té els seus orígens en les activitats parroquials, amb la finalitat de solemnitzar la litúrgia d'aquells temps, marcats per l'autocràcia i l'autarquia econòmica, on les úniques activitats culturals giraven entorn de l'església.

El rector Garau, natural d'Inca, que havia regit la Parròquia en els anys de la Guerra Civil, a principis dels anys quaranta deixà la nostra església per motius de salut i feu repòs a la seva vila natal d'on en fou rector una vegada restablert.

Aquí restaren, al front de la parròquia els dos vicaris que eren D. Miquel Muntaner de "cas Majoral" i D. Joan Ferrer "Sales" que era el més jove duia molt de maneig amb el jovent de la vila. El capellà "Sales" havia llogat la gran sala dels damunts de Can Pinos, on, amés de fer escola, s'hi organitzaven memorables vel·lades de teatre i altres activitats culturals. En aquest mateix local durant els anys vint s'hi celebraven famosos balls amb la pianola de l'amo en Francesc "Gelat".

D. Joan Ferrer proposà a una colla de joves, la formació d'un Cor parroquial per cantar a les funcions de l'església.

Les primeres reunions i contactes per dur endavant el projecte foren pel mes de setembre del 1941. I començaren els

assaigs a ca "ses Monges". Sor Antònia de Crist Rei dirigia el grup i n'Antònia Mir tocava el piano. Així començà aquesta aventura.

El dia de Cap d'Any del 1942, el Cor feu l'estrena cantant una missa a dues veus a l'ofici d'aquella diada memorable.

En el mes de febrer d'aquell mateix any, feu l'entrada el nou rector D. Pere Sureda i Rosselló. A la festa de la Mare de Déu Candelera d'aquell mateix any, durant l'ofici cantaren la mateixa missa i el nou rector quedà molt content i s'interessà molt pel nou cor, fins al punt que passà a dirigir-lo personalment, i amb la incorporació de les veus de l'escolania augmentaren les possibilitats polifòniques, i es preparà una mostra-concert que es feu al local de Can Pinos amb un gran èxit.

Els membres fundadors d'aquest Cor Parroquial foren: Cristòfol Covas "de ca mestre Tòfol", Gabriel Mre Forteza "Gabriel Maria", Sebastià Salom "Mosson", Guillem Vadell, Miquel Vidal "Rossecs", Agustí Vicens "Roig", Gabriel Adrover "Forner", Joan Pinya i Joan Barceló "Corriola".

A totes les festes importants de l'any, el Cor Parroquial feia la seva puntual intervenció.

S'aprengueren noves partitures de les quals cal destacar la "II Pontificalis" i la de "Rèquiem", dues misses de L. Perosi que eren interpretades amb freqüència. La "Missa de Rèquiem" era cantada a tots els funerals de primera classe, no només aquí sinó també a Ses Salines i Es Llombards. Aquest costum persistí fins el 1964.

Al 1947, vingué el nou rector D. Joan Vidal que també s'interessà molt pel Coro. Els assaigs es feien en el cor de l'església i en Perico Pomar tocava l'orgue.

Al 1948 es feu càrrec de la direcció del coro D. Jaume Estelrich, delegat d'una entitat bancària de la vila. Amb el director Estelrich, es donà un concert en el Teatre Principal i es repetí a Felanitx amb un notable èxit.

A principis dels cinquanta, el cor estava ben consolidat i havia augmentat el nombre de components.

Quan el 1952 Jaume Estelrich deixà Santanyí per motius professionals, passà a dirigir el coro el mestre Andreu Bennàsser que també era el director de la banda de música.

Pel mes d'agost del 1956 fou nomenat vicari de la nostra Parròquia, D. Andreu Julià Rosselló, que habità just devora la Porta Murada, a la mateixa casa que visqué l'anterior vicari D. Guillem Bennàsser.

D. Andreu passà a dirigir el Cor Parroquial i al 1959 incorporà les veus femenines formant així una "Massa Coral Polifònica" que després prengué el nom de "Coral Sant Andreu".

Vaig localitzar a l'arxiu parroquial un escrit que donava resposta a la petició demanant permís perquè la Coral pogués actuar a les funcions de la Setmana Santa del 1959. Com es podrà deduir, això de que les dones poguessin cantar a un cor mixt, era cosa tabú.

"Rvdo. Sr.:

A la petición del Rvdo. Sr. D. Andrés Juliá, Vicario de esa Parroquia, solicitando permiso para que un coro mixto actuara en las funciones religiosas de Semana Santa, tengo el honor de manifestarle lo siguiente en nombre de la Comisión Diocesana de Música Sagrada:

1.- Únicamente puede darse este permiso en cada caso, si existe en esta Parroquia una Escolania constituida.

2.- Tansólo podrán actuar tres o cuatro voces femeninas por cuerda para reforzar a la escolania, nunca para suplirla.

3.- nunca las voces femeninas se podran emplear en canto que no sea polifónico, y siempre se han de observar las reglas que recomienda la Santa Sede para el decoro y seriedad de las funciones sagradas.

Lo que tengo el honor de comunicarle para su conocimiento y efectos.

Dios guarde a V.R. muchos años

Palma, 23 de marzo de 1959

Rvdo. Sr. Cura Ecónomo de Santanyí "

El Concili Vaticà II supòs que fou el que posà les coses al seu lloc.

La Coral Sant Andreu feu la presentació el dimecres sant del 1959 amb un memorable concert en el Teatre Principal de Santanyí acompanyant el Pregó de Setmana Santa que pronuncià D. Bernat Vidal i Tomàs.

La incorporació de l'element femení a les veus del Cor Parroquial donà lloc a aquestes gloses:

*Atlotas qu'haveu cantat
Amb sa Coral Sant Andreu
No vos ha de sebre greu
Lo que vos heu molestat*

*Perque sa vostre hermosura
I sa vostra bona veu
Aplausos sensa mesura
Mos han dat per tot arreu*

*Sou dins s'Agrupació
Sa nota mes agradosa
Sensa voltros queda tosa
De sa part que te milló*

*Vos demanam de bon cor
Que no mos abandoneu
Segús que sempre sereu
De sa Coral lo mes bo. (sic.)*

A partir d'aquí la Coral Sant Andreu dirigida per Andreu Julià començà el seu viatge d'actuacions i superació constant. Per Sant Andreu d'aquell mateix any es tornà donar un recital en el principal.

El 1961 D. Andreu Julià fou destinat a Capdepera i el nou vicari D.

Jaume Solivelles, que visqué a Can Cordella, es feu càrrec de la direcció de la coral per espai d'un any.

D. Joan Pinya Aguiló, un dels membres fundadors de la Coral, fou el director de la coral durant onze anys. Precisament a Joan Pinya se li pot atribuir el mèrit de mantenir aquella "santa continuïtat" que predicava Bernat Vidal i Tomàs.

A principis dels anys setanta es formà el "Petit Grup" dirigit per D. Joan Mates, en el qual participaren molts de membres de la Coral

El 1973 el nou vicari D. Bartomeu Veny i Vidal passà a dirigir la Coral Sant Andreu i començà un procés de renovació i d'importantes actuacions a diferents indrets de Mallorca.

El "Diario de Mallorca" de 14-XI-73, sota el títol de "Remozamiento de la Coral Sant Andreu" deia el següent: *"La Coral Sant Andreu que conoció dias de gloria, no habia terminado su colaboración con la Parroquia, sino que en los últimos años actuaba menos pero bien. Ahora, y en manos del Sr. Vicario Rvdo. Bartolomé Veny, ha iniciado los ensayos, dos por semana, y es de esperar su próxima presentación ..."*, i la presentació de la coral renovada fou per les festes de Nadal amb la I Festa de la Sibil·la.

El 1975, D. Bartomeu Veny fou traslladat a la parròquia de Sant Jaume de Palma i en Damià Vidal passà a dirigir la Coral.

Amb aquest director es donà continuïtat en les actuacions habituals.

Foren els anys de la creació de la Federació de Corals de Mallorca, i la Coral Sant Andreu participava anualment en les trobades de Nadal a Sant Francesc i en els Concerts de Quaresma a distintes localitats.

Dins aquests anys del director Damià Vidal, es donaren alguns concerts amb l'actuació conjunta de la Banda de Música, i cal destacar l'actuació amb na Donna Higtower.

A l'any 1989 n'Andreu Bennàsser, fill de Mestre Andreu Orell, dirigí la Coral. Sota la direcció d'Andreu Bennàsser es multiplicaren les actuacions amb altres agrupacions corals, tals com "Brotet de Romani" i "Santa Pagesa".

Per motius professionals, el 1995, Andreu Bennàsser deixà la direcció de la Coral i se'n feu càrrec, ni més ni manco que

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

Andreu Julià Rosselló, que el 1959 havia ajuntat les veus femenines al Cor Parroquial d'homes. Però el temps no passa debades i D. Andreu, que residia a Santa Ponsa, arribà a trobar la carretera llarga per venir als assaigs cada setmana i els dies d'actuació, i per això hagué de deixar-ho a l'any 1997. Fou el bienni de la nostàlgia.

A partir d'aquest any dirigeix la Coral Sant Andreu en Pere Bonet Bonet.

Hem fet una recordança dels seixanta anys de cant coral a Santanyí. Felicitam tots aquells i aquelles que en algun moment han format part de la Coral Sant Andreu i tenim un record pels qui ja no estan entre nosaltres i un dia cantaren al nostre costat. També agraïm als ajuntaments d'aquests anys, que han tengut sempre un raconet en els pressuposts, per la Coral Sant Andreu.

Molts d'anys a tots.

Santanyí, estiu del 2002

Per a més informació sobre el tema, vegeu "CORAL SANT ANDREU 1942-1992" 50è aniversari. Miquel Barceló i Vidal. Edició de l'Ajuntament de Santanyí 1992.

"Santanyí" quincenal de interesos locals. N° 106 de 13-01-62.

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

GRUMETS

Gori Suau Vidal

- Qui vol arribar, ha de començar per caminar.
- Demà, mai. Avui, que no torna.
 - La voluntat romp fronteres.
 - El valor d'una persona està en el servei.
 - La influència és el pròleg de la injustícia.
 - Un dia més, pot ser un dia massa.
 - Qui considera inútil ser útil, és un inútil.
 - Ningú no pregon la innocència. Sí la culpabilitat.
 - Els plaers són més intensos si es comparteixen.
 - Ni tant ni tan poc, el just.
 - Amb les coses petites es fa un caramull gros.
 - Fes amics i tendràs menys enemics.
 - Si et fas petit, seràs gran.
 - Fixa't més en el que fan que en el que diuen.
 - Si es perden les formes, es deforma el respecte.
 - Si vols ser complaent amb els altres, interessa't pels seus interessos.
 - El desinterès pel treball, és un treball mancat d'interès.
 - Com més hakis rebut, més has de donar.
 - L'esforç força les dificultats.
 - Qui corre és perquè no té pressa que l'agafin.
 - La inoportunitat de demanar causa l'oportunitat de mentir.
 - L'amic de l'enemic està ple de caritat.
 - L'or no embruta les mans, però sí el cor.
 - Posa una bona base si vols arribar a l'altura somniada.

- No t'arrosseguis com una serp, que la teva falta té perdó.
- Quan no et comprenen, explica't millor, però sense renegar dels teus ideals.
- Convèncer és vèncer i qui venç triomfa.
- Procura ser com la lluna, receptiu de la llum.
- La prudència en el parlar, és l'eloqüència més aplaudida.
- Si camines damunt un cercle, mai no trobaràs la fi.
- Mai no ets major per continuar aprenent.
- No cerquis enllà on no hi ha res que t'ompli.
- La pau és fruit de la comprensió i del saber-nos suportar.
- No acumulis desitjos de ser, si és per servir-te a tu mateix i des-tacar.
- Només et pertany la vida si la lliures als altres.
- Fes-te més amic del teu amic, com més dificultats tengui.
- La pitjor campanya és la soledat.
- Quan s'està dins la fosca, el que val és la paraula.
- No restis importància al que la té.

Santanyí, juliol de 2002

am
santanyí
ÉS CÒPIA
DIGITALITZADA

Informació municipal

PRESSUPOST MUNICIPAL ANY 2002

INGRESSOS

A) OPERACIONS CORRENTS

Imposts directes: <i>rústica, urbana, vehicles, IAE</i>	4.919.284,07
Imposts indirectes: <i>impostos / construccions.</i>	300.506,05
Taxes i altres ingressos: <i>recollida de fems, clavegueram, ocupació del sòl.</i>	1.643.889,52
Transferències corrents: <i>Fons Nacional de Cooper. Municipal</i>	1.406.548,63
Ingressos patrimonials: <i>interessos, platges.</i>	389.912,61

B) OPERACIONS DE CAPITAL

Transferències de Capital: <i>de l'Estat, Comunitat i Consell.</i>	9.634,22
Passius financers: <i>préstecs</i>	3.230.224,90

TOTAL 11.900.000,00

DESPESES

A) OPERACIONS CORRENTS

Despeses de personal: <i>alts càrrecs, personal, seguretat social i despeses de representació</i>	3.551.681,01
Despeses de béns corrents i serveis: <i>recollida de fems, vies urbanes, camins, clavegueram, enllumenat públic, festes.</i>	4.613.539,64
Despeses de finançament: <i>interessos d'operacions de crèdit.</i>	144.242,90
Transferències corrents: <i>subvencions, acció social i 0'7%</i>	381.642,68

B) OPERACIONS DE CAPITAL

Inversions reals: <i>via cintura, plaça Major, residència Alqueria Blanca, poliesportiu Cala d'Or</i>	3.157.200,72
Transferències de capital: <i>Plà Mirall per a façanes de particulars</i>	6,01
Passius financers: <i>amortitzacions operacions crèdit</i>	51.687,04

TOTAL 11.900.000,00

PADRÓ D'HABITANTS

(31.12.2001)

	TOTAL
S'Alqueria Blanca	957
Cala d'Or	3.646
Cala Figuera	606
Cala Llombards.....	256
Cala Santanyí	389
Calonge.....	768
Es Cap des Moro	90
La Costa	47
Es Llombards	514
Portopetro.....	484
Santanyí.....	2.943
TOTAL	10.700

DEMOGRAFIA

any 2001

Naixements	94
Matrimonis	40
Defuncions.	52

L'AJUNTAMENT
DE SANTANYÍ